Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 3 (18326). | 1990 оной январиин 4, четверг | Сэн 3 мүн.

Байгша оной январиин 2-то РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй болон нютагай Советүүдэй арадай депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгэ түгэсэбэ

БҮРИДХЭЛДЭ АБАЛГА ЭХИЛХЭНЬ

ПРИБАЙКАЛИ

Сэлэнгын ой модоной баазын коллектив районой предприятинууд соохоо эгээл томонь болодог юм. Эндэ һаяхан һунгуулиин Кабанскын территориальна 804-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадые дэбжүүлбэ.

Ой модоной баазын партийна организациин секретарь нүхэр И. В. Воронин суглаа нээжэ, суглаанай президиум һунгалдаа һэн. Энээнэй удаа партиин райкомой хоёрдохи секретарь нүхэр Г. Н. Смирновто үгэ үгтөө. Тэрэ болохоёо байһан һунгалта тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Удаань И. В. Воронин бодожо, үгэ абаба: «Манай коллективһээ РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар үнэхөөрөөл хүдэлжэ шадахал хүниие дэбжүүлхэ ёһотойбди. Би Нина Ивановна Кислицинае депутадта кандидадаар дэбжүүлхые дурадханаб. Тэрэ райсоведэй депутат байхадаа, һунгагшадайнгаа захяануудые дүүргэхэ гэжэ ехэ шадалаараа оролдодог байгаа. Ехэшье юумэ хэжэ үрдеэ. Нина Ивановна шэнги хүнүүд арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэхэ ёһотой. Ушар иимэһээ дээрэ дурсагдагша нүхэрөө дэбжүүлэе гэжэ суглаагшадые уряалха байнаб».

Тэрэнэй һүүлээр баазын ахалагша бухгалтерай орлогшо Г. Н. Верхотуров: «Арадай депутат болбол үнэн сэхэ, һүбэлгэн бэрхэ, политическэ талааараа һайн бэлэдхэлтэй, ямаршье зиндаагай хүн зоноор үгэеэ ойлголсодог байха ёһотой гэжэ һананаб. Манай коллектив соо тиимэ хүн бии. Энэмнай манай баазын партийна организациин секретарь Иннокентий Васильевич Воронин гэшэ. Тэрэнэй кандидатура дэбжүүлэе гэхэ байнаб», — гээд хэлэбэ.

Энээнэй удаа моторист Г. М. Ткачев, станочник Н. Шичкин болон бусад Иннокентий Васильевичай кандидатура дэмжэхэ байһанаа мэдүүлбэ.

Иигэжэ олоной дуугаар **Иннокентий Васильевич Воронин** һунгуулиин Кабанскын территориальна 804-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

И. В. Воронин 1948 ондо Баргажанай районой Телятниково һууринда түрэһэн юм. 1970 онһоо КПСС-эй гэшүүн. Новосибирскын партийна дээдэ һургуули дүүргээ. 1979 онһоо эхилжэ, Ильинкэдэ ажаһууна. Мастерааршье, участогай начальнигааршье хүдэлөө. 1985 онһоо Сэлэнгын ой модоной баазын партийна организациин секретаряар ажаллана.

Ю. АНТОНОВ.
Прибайкалиин район.

ХУРАМХААН

Хурамхаанай леспромхозой ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй конференци болобо. Тус конференцидэ хабаадагшад РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадуудые, мүн районно ба сельскэ Советүүдэй арадай депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Хурамхаанай леспромхозой ахамад механик Л. Г. Козин түрүүлэн үгэ абажа, леспромхозойнгоо партийна организациин секретарь, Социалис Ажалай Герой Василий Петрович Парамоновые һунгуулиин Прибайкалиин национальна-территориальна 90-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлхые дурадхаба. Энэ дурадхалыень пилорамын хүдэлмэришэн В. С. Щукин, участогай начальник В. М. Низовцев, котельнын хүдэлмэришэн Н. С. Шелковников болон бусад дэмжээ.

Конференциин шиидхэбэри иимэ байба: «Һунгуулиин Прибайкалиин национально-территориальна 90-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар леспромхозой партийна организациин секретарь, Социалис Ажалай Герой **Василий Петрович Парамоновые** дэбжүүлхэ».

• • •

Тус конференцидэ хабаадагшад һунгуулиин Дэрээнэй 126-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь **Юрий Игнатьевич Алексеевые** дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абаба.

Г. РАДНАЕВ.

• • •

Соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Хурамхаанай районно эмхиин түлөөлэгшэдэй конференци уржадар боложо, Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадые дэбжүүлхэ тухай асуудал зүбшэбэ.

«Хурамхаанай галнууд» газетын редакторай орлогшо Д. Б. Урабханов һунгуулиин Аргатын 125-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай Буряадай обкомой гэшүүн, «Буряад үнэн» газетын редактор Р. Б. Гармаевые дэбжүүлхэ гэһэн дурадхал оруулаа.

Тус асуудалаар райсоведэй гүйсэдкомой соёлой таһагые даагша К. О. Будаев, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ, районой соёлой байшангай директор В. А. Эрдыниев, партиин Хурамхаанай райкомой үзэл сурталай таһагые даагша Ж. Ш. Очиров гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, нүхэр Д. Б. Урабхановай оруулһан дурадхалые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ.

Конференциин делегадууд **Ревомир Баярович Гармаевые** һунгуулиин Аргатын 125-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

Манай корр.

ОКТЯБРЬСКА РАЙОН

Улаан-Үдын хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой залуушуулай клуб соо болоһон һунгагшадай суглаанда 200 гаран хүн хабаадаба. Гол түлэб Сосново посёлогто ажаһуудаг хүнүүд энэ суглаанда эдэбхитэйгээр сугларба.

Һунгагшадай суглаае ЗММК-гай хамтын байрын соведэй түрүүлэгшэ Н. И. Жамбалова нээгээд, һунгуулиин Сосновско 39-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой директор А. А. Модогоевые дэбжүүлэе гээд дурадхаба.

Энэ дурадхалыень тус заводой хүдэлмэришэд Н. В. Батурова, А. Ф. Родин, И. И. Воронина, Э. П. Дагуева, пенсионерка Е. В. Власенко, заводой директорэй орлогшо Н. П. Заверюха болон бусад халуунаар дэмжэбэ.

— Анатолий Андреевич Модогоев 10 жэлэй туршада манай заводой директорээр ажаллана. Энэ хугасаа соо заводой экономическа болон социальна хүгжэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулһан байна. Заводой үйлэдбэриин хэрэгүүд нилээд һайжаруулагдаа. Манай республика, мүн Улаан-Үдэ соо эгээн томо соёлой-спортивна комплекс нүхэр Модогоевой эдэбхитэй хабаадалгатайгаар бодхоогдоо. Заводойнгоо хүдэлмэришэдтэ байрын гэрнүүдые бодхоохо талаар тэрэ ходо доо ехэ оролдолго гаргадаг, — гэжэ заводой директорэй орлогшо Н. П. Заверюха үгэ хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглэһэн байна.

Ажаһуудаг газартахи һунгагшадай хамтын суглаанда хабаадагшад иимэ шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абаба: «Һунгуулиин Сосновско 39-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар Улаан-Үдын хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой директор **Анатолий Андреевич Модогоевые** дэбжүүлхэ».

С. ОЧИРОВ.

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНО РАЙОН

Һаяхан Улаан-Үдын «Юбилейный» универмагай улаан булан соо «Промтовары» гэжэ городской худалдаа наймаанай нэгэдэлэй хамтын суглаан үнгэргэгдэжэ, Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадые наймаалагшадай зүгһөө дэбжүүлхэ тухай асуудал хаража үзэбэ. «Залуушуулай моодо» магазиниие даагша Татьяна Алексеевна Кузнецова үгэ абажа, һунгуулиин урда тээхи кампани тухай хөөрэбэ.

Удаань наймаалагша Л. М. Зайкова ендэртэ гаража, Гагаринска һунгуулиин 55-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар «Промтовары» нэгэдэлэй түсэблэлгын таһагай начальник **Галина Георгиевна Дружининае** дэбжүүлхые дурадхаад, тэрэнэй ажалайнь намтар тухай хөөрэбэ.

Наймаалагша Н. П. Лошкарева үгэ абахадаа, горсоведэй арадай депутадта кандидадаар «Юбилейный» универмагай директор **Татьяна Ильинична Борголовае** дэбжүүлбэ.

Мүн кладовщик **О. А. Усольцева** Советскэ райсоведэй, «Залуушуулай моодо» магазиниие даагшын орлогшо **Н. И. Балачук** Железнодорожно райсоведэй депутадта кандидадуудаар баталагдаа.

Н. ХАЗУЕВ.

Хинагша Любовь Владимировна Третьякова Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын техническэ хиналтын таһагта арба гаран жэл хүдэлжэ ябана. Тэрэ ажалдаа үнэн сэхэ, урагшаа һанаатай хүн юм. Тус ОТК-да жара гаран хинагшад хүдэлнэ. Һаяхан фабрикын коллектив үнинэй хинагша Л. В. Третьяковае Улаан-Үдын Октябрьска районно Соведэй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар баталан абаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хинагша Л. В. Третьякова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТҮНХЭН

АРШААН. (Манай корр. Б. ЦЫРЕМПИЛОВ телефоноор дамжуулба). Түнхэнэй районой Аршаанай территориальна нэгэдэлэй коллектив кинотеатр соогоо сугларжа, һунгуулиин урда тээхи суглаа үнгэргэбэ. Тус нэгэдэлэй партийна организациин секретарь П. М. Булдаев суглаа нээбэ.

— Һунгуулиин Толтойн 163-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар нэгэдэлэйнгээ ахамад врачай орлогшо Людмила Александровна Полянскаяе дэбжүүлнэб, — гэжэ нэгэдэлэй экономист А. А. Тарнуева хэлэв.

— Л. А. Полянская коллектив соогоо эрхим мэргэжэлтэ гэжэ тодорһоор үнинэй. 1975 онһоо 1982 он болотор медицинын талые даагшаар хүдэлөө. Бидэнэй хүсэл найдабарие харюулжа шадахал байха.

Аршаан нэгэдэлэй профкомой түрүүлэгшэ В. И. Сонголов үгэ хэлэхэдээ, республикын дээдын зургаанда дэбжүүлэгдэһэн кандидадай тосхонойнгоо ажалшадай үзүүлһэн иимэ ехэ этигэл найдабарие харюулжа шадаха байһые тэмдэглээд, энэ кандидатура дэмжэхыень бүгэдэниие уряалба.

— Благовещенскын медицинскэ институдта 1966 онһоо һуража эхилһэн сагһаа хойшо Людмила Александровнае һайнаар мэдэхэ, таниха болонхойб. Бидэ тус институт дүүргэһээр, Аршаан курортдо хүдэлхэеэ эльгээгдээ һэмди. Тиихэдэ Людмила Александровнае гансашье Аршаан тосхоной ажалшад мэдэхэ бэшэ, Саяан уулын хормойдо түбхинэһэн бусад нютаг нугануудта һайнаар мэдэхэ, таниха юм. «Манай доктор» гэжэ нэршэһэн нүхэр Полянскаяе арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн дурадхалые үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэб, — гэжэ врач В. С. Будаев мэдүүлээ.

Аршаанай дунда һургуулиин багша, агитатор Г. Ф. Подойницына үгэ абахадаа, ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай фотограф Сергей Андреевич Беловые һунгуулиин Толтойн 163-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар мүн лэ дэбжүүлбэ.

Нэгэ округһоо 2 түлөөлэгшэдэй дэбжүүлэгдээд байхада, нэмэл гуримаар дуугаа үгэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаад, тоо бүридхэхэ комисси 2 хүнһөө бүридхэгдэһэн байгаа. Суглаанда хабаадагшад соохоо 172 хүн нүхэр Полянскаягай түлөө, хориниинь Беловой түлөө гараа үргэһэн байба. Тиигэжэ олонхиин дуугаар врач **Людмила Александровна Полянская** **һунгуулиин Толтойн 163-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.**

• • •

Мүн Аршаан тосхоной уушханай ханяада аргалдаг санаториин коллектив һунгуулиин Хэнгэргын 20-дохи округһоо Түнхэнэй районно Соведэй арадай депутадта кандидадаар санаториин ахамад врач Аралжин **Дондокович Крушиновые** дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

УЛААН-ҮДЭ

Эб найрамдал хамгаалдаг комитедэй Буряадай таһагай болон Эб найрамдалай жасын хамтын пленум боложо, һунгуулиин Кабанскын территориальна 804-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадые дэбжүүлбэ.

Пленумдэ хабаадагшад удаан зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр СССР-эй Буддын шажантанай Түбэй духовно управлениин түрүүлэгшын орлогшо, Ивалгын дасанай дид-хамба лама **Эрдэм Дашаболбырович Цыбикжаповые** тус округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

М. МУЛОНОВ,
СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи шажан мүргэлэй хэрэгүүдэй талаар Буряадай АССР-тэхи этигэмжэтэ түлөөлэгшэ.

• • •

Буряадай АССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин ээлжээтэ 7-дохи пленум болобо. Пленумдэ хабаадагшад РСФСР-эй, мүн Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадуудые дэбжүүлбэ.

Һунгуулиин Ивалгын территориальна 806-дахи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар Буряадай АССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин президиумэй гэшүүн, Буряадай номой хэблэлэй директор **Иван Ринчиндоржиевич Очиров** дэбжүүлэгдэбэ.

Тэрэ ажалайнгаа намтар 1945 ондо эхилһэн юм. 1946 ондо «Буряад үнэн» газетэдэ ажалда ороһоор редакторай орлогшо болотороо ургаһан байна. Нүхэр Очиров КПСС-эй Буряадай обкомой хэблэлэй секторые даагшаар 10 жэлэй туршада ажаллаһан байгаа.

СССР-эй Журналистнуудай холбооной үнинэй гэшүүн, Яруунын районой «Улаан туяа» газетын редактор **Станислав Дмитриевич Убеев** һунгуулиин Нарһатын 90-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ. Нүхэр Убеев хэблэлдэ 32 жэл соо хүдэлнэ. Тэрэ КПСС-эй Яруунын райкомой гэшүүн, районно Соведэй депутат юм.

Ц. СУБАНОВ,
республикын журналистнуудай холбооной правлениин харюусалгата секретарь.

• • •

Соёлой жасын Буряадай отделениин правлениин пленум уржадар Улаан-Үдэдэ зарлагдажа, энэ ниитын эмхиһээ Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадые дэбжүүлхэ тухай асуудал зүбшэбэ. Пленумые хүтэлэгшэ — правлениин түрүүлэгшэ Буряадай арадай поэт Д. З. Жалсараев Буряадай АССР-эй арадай депутадые һунгаха һунгуулиин Сосновоозерско 90-дэхи округһоо республикын Верховно Соведэй арадай депутадта кандидадаар Буряадай Гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай дуушан РСФСР-эй габьяата артистка Г. Б. Шойдагбаевае дэбжүүлхэ гэһэн дурадхал оруулба.

Энэ кандидатурые зүбшэн хэлсэлгэдэ Буряадай Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ Н. Г. Дамдинов, оперо, баледэй театрай хүдэлмэрилэгшэ, РСФСР-эй арадай артист П. Т. Абашеев, Буряадай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшын орлогшо В. Ц. Найдаков, республикын соёлой министр Д. Т. Цыремпилов болон бусад хабаадажа, дуушанай зохёохы ажал ябуулгые, ниитын ажабайдалда тэрэнэй эдэбхитэйгээр хабаададагые үндэрөөр сэгнэжэ, арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн дурадхал дэмжээ.

Правлениин гэшүүд **Галина Бадмажаповна Шойдагбаевае** Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ.

Р. БАИРОВ.

• • •

Һунгуулиин Улаан-Үдын городской территориальна 807-дохи округһоо 9-дэхи ниидэлгын отрядай эскадрилиин командир **Александр Селиверстович Иванов** РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ. Тэрэнэй кандидатурые Улаан-Үдын авиапредприятиин коллективэй хамтын суглаан дээрэ тренажерой инструктор В. Н. Бухтин дурадхаа юм. Эндэ үшөө 2-дохи ниидэлгын отрядай командирай орлогшо А. М. Казанцевай кандидатура мүн лэ дурадхагдаа, харин дуугаа үгэлгэдэ нүхэр Ивановой түлөө олонхиин дуун үгтэһэн байна.

В. ПРОТАСОВ,
авиапредприятиин парткомой секретарь.

ЗЭДЭ

Зэдын райондо РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй, мүн нютагай Советүүдэй арадай депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэ дүүрэбэ.

Һунгуулиин Инзагатын 84-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **А. Ц.-Д. Идамжапов**, Белоозерско дунда һургуулиин багша **Д. Ц.-Д. Сакияева** гэгшэд олонхиин дуугаар дэбжүүлэгдээ.

Октябриин 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхозой колхозниигудай хамтын суглаан боложо, республиканска поликлиникын врач-массажист М. Р. Чойбоновые тус округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ дурадхал оруулагдаһан байгаа. Суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд энэ кандидатурые халуунаар дэмжэжэ, **Матвей Рабданович Чойбоновые** гурбадахи хүн болгожо, арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ шиидхэбэри абаба.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗАХААМИН

РСФСР-эй арадай депутадта кандидадуудаар бүхыдөө 10 хүн һунгагдаха ёһотой. Мүнөө дээрэ 70 гаран хүн ажалша коллективүүдээр, ниитын эмхинүүдээр дэбжүүлэгдээд байна. Жэшээ болгон, һунгуулиин Зэдын территориальна 803-дахи округ абая. «Октябрьский» совхозой коллективһээ эндэ эгээн түрүүшээр КПСС-эй обкомой секретарь К. А. Албашеев арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн байгаа. Удаань Зэдын комбинадай коллективһээ депутадта кандидадаар тус предприятиин парткомой секретарь В. И. Морозов нэрлэгдэһэн байна. Уданшьегүй ВЛКСМ-эй обкомой пленум боложо, тус округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар республикын Госкомспортын түрүүлэгшэ, обкомой бюрогой гэшүүн Г. Н. Манжуевые дэбжүүлээ.

Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ Захааминай районой Хамниин совхозой коллектив РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар республикын финансын министр **М. Г. Намсараевые** дэбжүүлһэн байна.

М. Г. Намсараев тус округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн 7-дохи хүниинь болобо.

В. БАДМАЕВ.

СОВЕТСКЭ РАЙОН

Буряадай Гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай коллективэй конференци һаяхан боложо үнгэрбэ. Тус конференциие научна коммунизмын кафедрые даагша, институдай парткомой гэшүүн Б. П. Крянев нээхэдээ, институдай факультедүүдэй суглаанууд дээрэ РСФСР-эй арадай депутадта кандидадуудаар педагогикын кафедрые даагша, педагогикын эрдэмэй доктор, профессор Г. Ц. Молонов, математикын эхин һуралсалай кафедрые даагша, физико-математикын эрдэмэй кандидат, доцент М. Н. Очиров дэбжүүлэгдээ гэжэ мэдээсэбэ.

Конференцидэ хабаадагшадай нюусаар дуугаа үгэлгын дүнгүүдээр тус институдай математикын эхин һуралсалай кафедрые даагша, физико-математикын эрдэмэй кандидат, доцент **Михаил Надмитович Очиров** һунгуулиин Сэлэнгын национально-территориальна 89-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

С. СТЕПАНОВ.

БАУНТ

Багдаринай аэропортын АН-2 самолёдой командир, ород, КПСС-эй гэшүүн, 1952 ондо түрэһэн **Евгений Агапович Авдеев** суглаанда хабаадаһан геологуудай олонхиин дуугаар Прибайкалиин национально-территориальна 90-дэхи округһоо РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэбэ.

Россошиной һургуулиин директор **Дмитрий Дуванчеевич Басаулов** һунгуулиин Северинэ 76-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай мартын (1989 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ХАРААЛҺАНАА БЭЕЛҮҮЛХЭ ЁҺОТОЙБДИ

Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада манай колхозой гэшүүд зарим тэды амжалтануудые туйлаа. Гүрэндэ һү, мяха тушааха түсэбүүд бэелүүлэгдэнэ. Гансал нооһо худалдаха даабари 99,7 процент дүүргэһэн байнабди. Түсэбтэмнай 3 центнер «сагаан алтан» дуталдаа. Мүнөө ябажа байгаа ниитын малай үбэлжэлгын үедэ хонишодойнгоо ажалые һайнаар эмхидхэн ябуулһанай ашаар энэ дуталдаһаниие хүсэлдүүлхэ зорилготой гээшэбди.

1989—1990 онуудай ниитын адууһа малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ арга боломжо манда бии. Энэ харюусалгатай хаһада муу бэшэ бэлэдхэлтэй хүрэжэ ерээбди. Бүхы юумэмнай хуу һайн гэхын аргагүй. Манай эрхилжэ ябаһан ажалда дутуу дундануүд дайралдана. Энэ талаар хэхэ, ябуулха юумэмнай угаа ехэ. Тэрэнээ бултыень удаа дараалан хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ гэжэ оролдонобди, зохихо хэмжээнүүдые абанабди, тиихэ зуураа. эмхидхэлэй хүдэлмэри нарижуулан һайжаруулгада тусхай анхаралаа хандуулнабди.

Энэ зундаа хэды ган гасуурай болоошье һаань, манай колхозой гэшүүд урдынхиһаа муу бэшээр хүдэлжэ гараа. Эршэ хүсэ, эдэбхи үүсхэлээ гарган ажаллажа, үбһэ хуряалгаар, силос, сенаж даралгаар, оооһо таряа суглуулжа абалгаар хараалһанаа яһала бэелүүлжэ шадаабди.

Үнгэрэгшэ хабар механизаторнууднай 3500 гектар талмай дээрэ оооһото ургамалнуудые таряа юм. Тэрэнэймнай 250 гектарынь ган гасуурта дайрагдажа, ургаса үгөөгүй. Зүгөөр 530 гектарта таригдаһан таряамнай саг соогоо эдеэшэжэ үрдеэгүй. Тэрэнээ тэжээлэй ургамалнуудай тоодо оруулан хуряажа абаха, силос, сенажай орондо дараха баатай болообди.

Таряан ажалаймнай бүхы хүдэлмэри хадаа колхозой гурбан отделениин тракторна бригаданүүдай хүсөөр хэгдээ гээшэ. Дүн хамтадаа 35 мянга гаран центнер оооһо таряан хуряагдаа. Таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 12,5 центнер оооһон абтаһан байна. Энэмнай түсэбһөө 2,5 центнерээр дээшээ болоно. Ургасаяа сүм хуряажа абахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ажахын механизаторнуудай дундаһаа Сергей Алексеевич Петров шалгаран гаража, колхоз соогоо түрүү һуури эзэлһэн байна. Магтаалтай һайнаар хүдэлжэ, бусадһаа ехээр таряа хадаһан, олондо эрхим жэшээ харуулһан энэ нүхэрнай «1989 оной чемпион» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, дипломоор болон үнэтэ телевизорээр шагнагдаһан байна.

Үнинэй механизаторнууд Жаргал Жамьянов, Георгий Уваров, Ринчин-Доржо Бодиев, Баир Шагдаров мүн лэ эрхимүүдэй тоодо ороо. Тэдэнэр мүнгэн шангуудта хүртөө юм.

Тракторно-таряан ажалай бригаданүүдай дундаһаа онсо шалгарһан тус коллектив урдандаа манай колхозой түрүүлэгшээр хүдэлһэн, Эгэтын МТС-эй директор ябаһан Цыренжаб Бимбаевич Бимбаевай нэрэмжэтэ дурасхаалта шанда хүртэһэн габьяатай.

Ерэхэ хабартаа баһал энэ 3500 гектар талмайда оооһото ургамалнуудаа тариха зомди. Тиихэдээ 2000 шахуу гектарыень муу бэшээр элдүүрилэгдэһэн паар эзэлнэ. 900 гектарта шэниисэ, 661 гектарта ешмээн, 120 гектарта хара таряа, бусад дээрэнь обёос тарихаар хараалнабди. Баян ургаса абахын тула һайнаар бэлдэгдэһэн үрэһэ хүрэнгэ хэрэгтэй болодог гээшэ ааб даа. Энэ талаар 13 мянган шахуу центнер үрэһэ хүрэнгэ бэлдээбди. Тэрэнээ мүнөө тарилгын шанарта хүргөөбди.

Һүүлэй жэлнүүдэй хугасаа соо нютагай эрхэ байдалда таарангн шэниисэ, ешмээн, обёосой өөрын үрэһэ хүрэнгэтэй боложо байнхайбди. Энэ хүдэлмэреэ һайнаар эрхилэн ябуулха гэжэ оролдодогбди.

Үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхэ талаар сабшалан, бэлшээринүүдээ үндэһөөрнь һайжаруулха холын хараатай хүдэлмэри эмхидхэн ябуулнабди.

Мүнөө жэлдэ манай колхозой һү һаалиин фермэнүүд урдаа табиһан зорилгонуудаа бэелүүлжэ шадаа. Байгша ондо дүн хамта 9380 центнер һү гүрэндэ тушааха гэһэн хүсэл бии. Тэрэмнай түсэбөөр хараалагдаһанһаа 500 шахуу центнерээр ехэ болоно.

Энэ жэлдэ бидэ гүрэн түрэдөө һайн шанартай продукци худалдахын түлөө оролдонобди. Тусхайлан хэлэбэл, һаалишаднай 1989 оной туршада тоһоной заводто эльгээһэн бүхы һүнэйнгөө 98,7 процентыень нэгэдэхи сортоор тушаагаа. Бэшэниинь хоёрдохи сортоор абтаа.

Нёдондо жэлдэ һүнэймнай тоһолигынь 3,7 процент байһан һаа, энэ удаа 3,9 процентдэ хүргэгдөө. Эдэ бүгэдэ манай һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй ажалдаа эзэн ёһоор хандадаг болоһыень элирхэйлжэ үгэнэ.

Һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй манлайда ябагшадай тоодо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Баирма Цыдыповна Зайлова ороно. Тэрэ арбан һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө 2643 килограмм һү һаагаад байна. Тиихэдэ Вера Гаспаровна Базирова, Наташа Владимировна Цыренова, Галина Гавриловна Колбина болон бусад бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа абаһан уялгануудаа бэелүүлнэ.

Энэ табан жэлэй эхиндэ бидэ үнеэн бүриһөө 1600 килограммһаа дээшэ бэшэ һү абладаг һаа, нёдондо жэлдэ энэ үрэ дүнгөө 1824 килограммда, харин байгша ондо 2090 килограммда хүргэхэ гэжэ байнабди. Яагаад тиимэ дүнгүүд туйлагдадаг болобоб гэхэдэ, һүүлэй жэлнүүдэй туршада таряашаднай ниитын адууһа малда үбһэ болон элдэб зүйлэй тэжээл ехээршье, һайн шанартайгааршье бэлэдхэдэг болоо. Тиихэтэй хамта коллективүүд дотор ажалай журам шангадаа, үйлэдбэриин эмхидхэл һайжараа, хүн бүхэмнай тушаалта хүдэлмэридөө ханамжатайгаар хандадаг болоо.

Урдандаа һаалиин хоёр томо фермэтэй байһан гээшэбди. Тэндэ олон үнеэдые баридаг һэмди. Һаалишадшье дуталдадаг байгаа. Хүдэлмэриин эмхидхэл һулаар табигдаһан, сагай эрилтэнүүдтэ эрид харюусадаггүй бэлэй. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, Үлзытэ гэжэ орхигдожо байһан багахан һууринай хажууда үбэлэй малай шэнэ байра бодхоожо, һаалиин фермэ эмхидхээбди. Иишэ нэгэдэхи отделениһээ олохон үнеэд асарагдаа һэн.

Мүнөө Үлзытын һү һаалиин фермэ яһала урагшатайгаар хүдэлжэ байна. Эндэхи малшадай саашадаа хүдэлмэриингөө эмхидхэлые бүри һайжаруулан хүдэлхэдөө, үшөө дээгүүр дүнгүүдые туйлаха аргатай байһандань батаар найданабди.

Колхозоймнай түб һууринай хажууда арендно онол аргаар хүдэлдэг шэнэ коллектив бии болгогдонхой. Тэрэнэй гэшүүд гунжадые харууһална. Мүнөө тэдэнэртэ 34 толгой гунжад даалгагдаад байна. Тэдэнэйнь 18-ниинь тугаллаа. Сүүдхэдээ толгой бүриһөөнь 7—8 килограмм хүрэтэр һүн абтана.

Урдандаа ветеринарна врачаар хүдэлһэн Г. М. Дмитриев тус коллективые хүтэлбэрилнэ. Саашадаа эдэнэрэй даажа абаһан малайнь толгой 60 шахуу болохо юм. Хожомой хожом энэ фермэмнай үүлтэртэ үнеэдтэй болохо ёһотой. Эндээ эгээл һайн үнеэдые суглуулха гэжэ оролдожо байнабди.

Тэндэ Г. М. Дмитриевтэй сугтаа ветеринарна врач мэргэжэлтэй наһанайнь нүхэр Татьяна, мүн тэрэнэй дүү механизатор Вячеслав Гончиков дүршэлтэй һаалишан Василиса һамгантаяа хүдэлнэ. Тус коллективтэ 40 гаран гектар уһалагдадаг сабшалан даалгагдан үгтэнхэй. Үнгэрэгшэ зундаа тэрээн дээрэһээ 480 центнер үбһэ тэдэнэр хуряажа абаа. Мүнөө дүшөөд гектар таряалангай газар нэмэжэ үгөөбди. Эдэ малшаднай үбэлэй һаранүүдай туршада сабшалан, таряалан дээрээ наг шэбхэ гаргажа, тэдэнээ үтэгжүүлхэ, хабартаа хүрьһыень борнойлон һэбхирүүлхэ, мүн минеральна үтэгжүүлгэнүүдые оруулха гэһэн хүсэлэнтэй ажаллажа байна.

Арендно аргаар хүдэлдэг энэ коллективтэй тусхай хэлсээн баталагданхай юм. 60 толгой гунжадһаа 54 тугал абаха, тэдэнээ жэлтэй болоторнь харууһалха зуураа, толгой бүриинь шэгнүүрые 165 килограммда хүргэхэ, шэнэ үнеэн бүриһөө 1600 килограмм һү һаажа, дүн хамтадань 612 центнер һайн шанартай продукци абажа тушааха гэһэн зорилготой юм.

Колхозой правлени өөһэдынгөө талаһаа тэдэнэрые оньһон техникээр, үбһэ тэжээлээр хангаха уялгатай.

Мүнөө жэлэй туршада манай ажахы 3822 центнер мяха тушааха даабаритай һаа, тэрэнээ декабриин 1-дэ бэелүүлээбди. Энэ шухала хэрэгтэ ахалагша малшан Александр Григорьевич Белоусов Сергей болон Григорий гэжэ хүбүүдтээ хубитаяа ехээр оруулаа. Үнгэрэгшэ зундаа энэ гэр бүлынхид холын бэлшээридэ гаража, эбэртэ бодо залуу эрэ мал харууһалжа, бэлшээриин ногооной хэды гандаашье һаань, сүүдхын туршада толгой бүриин шэгнүүр 830 граммһаа бага бэшээр нэмээжэ шадаа. Эдэнэй гүүртэһээ мяханай комбинадта эльгээгдэһэн малай толгой бүриин шэгнүүр 350 килограмм татаһан байна. Энэмнай бараг һайн дүн гээшэ. Колхозой хоёрдохи отделениин гунжадай гүүртые даагша Борис Николаевич Быковэй бригадын гэшүүд мүн лэ амжалтатайгаар хүдэлөө. Энэ коллектив зунай һаранүүдай туршада туйлаһан дүнгүүдээ улам арьбадхан, ниитын малай үбэлжэлгын үедэ үшөө һайнаар ажаллаха гэһэн зорилго урдаа табяад хүдэлжэ байна.

Хони үсхэбэрилгэ хадаа манай ажахын үйлэдбэриин шухала һалбаринуудай нэгэн болоно. Хонидой нооһо, мяхыень худалдажа, бага бэшэ олзо оршо абадаг гээшэбди. Тиимэһээ энэ һалбариингаа хүгжэлтэдэ анхаралаа саашадань ехээр хандуулха зэргэтэй болонобди. Манайда нютаг нугадаа мэдээжэ болоһон дүршэлтэй хонишод олон юм. Тэдэнэй дунда арендно онол аргаар ажалаа эмхидхэн ябуулдаг 4 бригадын гэшүүд оролсоно.

Тодорхойлон хэлэбэл, эдэ коллективүүдые Ленинэй ба Ажалай Улаан Тугай орденто коммунист Балдан-Доржо Эрдынеевич Ринчинов, партиин обкомой гэшүүндэ кандидат Долгорма Жамсуевна Чимитова, Геннадий Владимирович Тыкшеев, Бутит-Ханда Санжи-Жамсуевна Ринчинова гэгшэд толгойлно. Эдэнэрнай нооһо хайшалха, түл болон нэмэлтэ шэгнүүр абаха талаар хараалһанаа бэелүүлжэ шададаг нүхэд юм.

Арендно онол аргаар хүдэлдэг эдэ бригаданүүдта отара шадарынь сабшалангууд таһалагдан үгтэнхэй. Тэрэнэйнгээ ургасыень тэдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр хуряажа абадаг.

Һүүлэй жэлнүүдэй хугасаа соо ажахы доторнай социальна асуудалнуудые шиидхэхэ, хүн зонойнгоо байра байдалые һайжаруулха талаар ехэ юумэн хэгдээ. Энэ табан жэлэй туршада шэнэ барилганууд олоор бодхоогдоо. Колхозой түб болохо Мужыхадашье, отделенинүүдэй һууринуудта шэнэ гэрнүүд toллогдоно.

Барилгашан Павел Ильин, механизаторнууд Баир Жамьянов, Баясхалан Молонов, хонишон Дымбрыл Цыренжапов болон бусад гүрэнэй тэдхэмжын мүнгэн зөөри абажа, шэнэ гэрнүүдые бодхоогоо.

Гурба-дүрбэн жэлэй хугасаа соо нютагтамнай 300 номертой телефонно станци, хүүгэдэй ясли-сад ашаглалгада оруулагдаһан байна.

Бага һууринуудай тоодо ородог Үлзытэдэ саашадаа тэрэниие һэргээхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдахаар хараалагдана. Эндэ клуб, гараж, һургуули-сад гэхэ мэтын объектнүүд баригдаха юм. Шэнэ котельнэ бодхоожо, эдэ байшангуудаа халуун уһаар дулаасуулдаг болохобди. Эндэ мүн лэ гүрэнэй туһаламжын хүсөөр 3—4 шэнэ гэр бодхоогдохо байна.

Олон тоото эдэ барилганүүдые саг дарыдань бүтээхын тула ойдо гаража, модо ехээр бэлэдхэхэ болонобди. Энэ хүдэлмэриеэ хэхын тула тусхай бригада эмхидхэхэ гэжэ байнабди. Тэрэнэймнай бүридэлдэ үбэлэй үедэ тракторна бригаданүүдай нэгэ зарим механизаторнууд оролсохо юм.

1990 оной туршада «Нарһата — Улаан-Үдэ» гэһэн авто-харгыһаа Үлзытэ хүрэтэр 3,5 километрэй зайда шэнэ харгы татагдаха. Удаань тиишэ автобус ябадаг болохо юм.

Хүн зоной байра байдалые һайжаруулха талаар хубилган шэнэдхэлгын үе сагай эрилтэнүүдтэ харюусамаар хэхэ юумэмнай хизааргүй. Ажахынгаа олзо оршо дээшэлүүлэнгүйгөөр эдэ бүгэдые бэелүүлхын аргагүй гээшэ ааб даа. Энэ талаар урагшатай алхамууд хэгдэжэ байнхай.

Нёдондо жэлдэ олзо оршомнай 820 мянган түхэригтэ хүргэгдөө һэн. 1989 оной эсэстэ тэрэнээ 1 миллион 3 мянганда хүргэхэ хүсэлэнтэйбди. Хараалагдаһан бодолнай заатагүй бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

С. САНЖИЕВ,
Яруунын районой «Дружба» колхозой правлениин түрүүлэгшэ.

Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрикын эгээл томо оёдолой цехтэ хоёр халаанда 250 хүн хүдэлдэг юм. Тус цехэй коллектив һара, квартал бүри түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэдэг заншалтай. Эндэ зургаан конвейернууд дээрэ жара гаран зүйлэй элдэб янзын гадар трикотаж хубсаһан оёгдоно. Залуу оёдолшон, бригадын соведэй гэшүүн Ханда Рабдаева коллектив соогоо онсо шалгаржа хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: оёдолшон Ханда Рабдаева.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Алдарта Байгалаа

аршалан хамгаалая!

ҺАНАА ЗОБООМО БАРИМТАНУУД

Манай таһагай хүдэлмэрилэгшэд Сотниковой шубуунай фабрикада уһа сэбэрлэхэ талаар хараалагдаһан хэмжээнүүд хэр бэелүүлэгдэнэб гэжэ байгша оной октябрь һарада шалгажа үзэбэ. Гэхэ зуура Загарайн гэр байрын-коммунальна ажахын үйлэдбэриин управленидэ, Загарай һууринай тушаан абалгын-бэлэдхэлэй пунктда, Үнэгэтэйн үрэ жэмэс буйлуулдаг заводто баһал иимэ шалгалта үнгэргэгдэһэн байна.

Сотниково һууриннаа, мүн шубуунай фабрикын цехүүдһээ сэбэрлэгдээгүй үйлэдбэриин угаадаһан Сэлэнгын һалаада дүтэ шадар хаягдажа байгаа гээд тэмдэглэлтэй. Сүүдхын туршада хаягдаһан угаадаһанай хэмжээн 380 кубометртэ хүрэнэ. Гэхэ зуура сүүдхын туршада 1530 кубометрэй проектнэ хүсэтэй биологическа сэбэрлэлгын хоёр түхеэрэлгэ фабрикада хүдэлдэгшье һаа, сүүдхэдэ оройдоол 1060 кубометр уһан сэбэрлэгдэнэ. Иигэжэ түхеэрэлгэнүүдээ дүүрэн хүсэндэнь ашаглангүй, гол мүрэндэ дүтэ газарай хүрьһэн доогуурхи уһа бузарлана бшуу. Фабрикын директор Ю. С. Айсуев, бусадшье хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд иимэ юумэ һэргылхэ байгаа бшуу. Юрэнхыдөө уһа хамгаалха хуулиин эрилтэнүүдые хазагайруулһанайнь түлөө предприятиин хүтэлбэрилэгшэдтэ яла түлэхэ эрилтэ табигдаба.

Загарайн гэр байрын-коммунальна ажахын һалбаринууд хоорондын үйлэдбэриин управленидэ (начальнигынь Н. И. Лебедев) уһа сэбэрлэхэ талаар хэмжээнүүд хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ. Жэшээлбэл, уһа үрэмдэн абадаг газарта ойр тойрон ариг сэбэр санитарна байдал сахигданагүй. Загарай һууринай тэг дунда гэхээр ажахын, ажаһуудалай угаадаһа хаядаг нүхэн бии юм. Энэ угаадаһаниинь хуу абаашагдажа хаягданагүй. Ойр тойрон үнэр танар гутажа, ехэл муухай байдаг.

Коммунальна ажахын ба поселково Соведэй хүтэлбэрилэгшэд санитарна ариг сэбэр байдал тухай һанаата болоногүй. Бог шорой хаяха газар һууринһаа 6 модоной зайда тодорхойлогдонхой юм. Гэбэшье һууринһаа гарахатай сасуу ой модон соогуур бог шоройн хаягдаһые обёормоор.

«1987—1995 онуудта Байгал нуурай байгаалиин нөөсэнүүдые хамгаалгые ба зүбөөр хэрэглэлгые хангаха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой зохилдуулан, Үнэгэтэйн үрэ жэмэс буйлуулдаг заводто (директорынь В. М. Синяков) 1987 ондо угаадаһанай муу муухайе шүүжэ абадаг зүйл тодхогдохо, сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд һэльбэн шэнэлэгдэхэ гэжэ хараалагдаһан байгаа. Гэбэшье 1989 оной октябриин 1-эй байдалаар һэльбэн шэнэлхэ хүдэлмэри хэгдээгүй гэжэ элирнэ. Консервнэ цехэй баригдахада, заводой хүтэлбэрилэгшэд сэбэрлэлгын шэнэ түхеэрэлгэнүүдые бариха гэжэ шиидэбэ. Мүнөө ерээдүйн цехэй һуури табиха талмай шэлэгдэбэ.

Бүхы табигдаһан актнууд соо заагдаһан эрилтэнүүд сүм дүүргэгдэхэ, сэбэрлэгдэһэн уһан хүдөө ажахыда хэрэглэгдэхэ ёһотой гээд тобшолоё.

Т. ФОМИНА,
Буряадай АССР-эй Байгаали хамгаалгын комитедэй уһанай ба загаһанай нөөсэнүүдые хамгаалха таһагай инспектор.

АПК: ажалай эмхидхэл ба экономико

ГАХАЙ ЮУН ГАЗААШАЛАГДА

Яахадаа олонхи ажахынууд гахай үсхэбэрилхэ дурагүйб, ямар шалтагаанһаа тэдэнэйнгээ тоо толгойе үсөөрүүлхэ, аргатайл һаань энэ һалбариие огтолон үгы болгохо гэжэ оролдоноб? Эгээл эдэ асуудалнууд тушаа Тарбагатайн районой ажахынууд хоорондын гахай шахалгын «Южный» комплексын директор Е. А. Желаев тээсгэн манай газетэдэ толилогдоһон статья соогоо өөрынгөө һанамжа, ажаглалтануудые бэшэһэн байна.

Үнэхөөрөө урдань республикын зуу һайса гаран колхоз, совхозуудай олонхинь өөһэдын гахайн фермэнүүдтэй байгаа һаа, мүнөө хоёр гарай хургануудые даража тоолохоор лэ ажахынууд тэдэниие үсхэбэрилнэ. Тиихэдэ бүхы ажахынуудтаа газар гэшхэхэ гахайгүй болгожо «шадаһан» районууд олон ааб даа.

Талха таряаемнай хуу эдинэ, тэдэниие үдхэбэл гарзатахаһаа ондоо юумэн үгы гэжэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй хэлэдэгынь үнинэй мэдээжэ. Анханһаа хойшо энэ һалбариие эрхилдэг заншалтай, энэ талаар һайн дүй дүршэлтэйшье болоһон Тарбагатайн районой зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй дунда иимэ һанамжа баримталдаг хүнүүд баһа бии. Эгээл энээн дээрэһээ тус район соо гахайнуудайнь тоо толгой бага багаханаар үсөөрүүлэгдэжэ, гахайн мяха гүрэндэ худалдалга доошолуулагдажал байһаар. Тэрээнһээ уламжалан, жэлдээ хорёод мянган гахай шахаха аргатай эндэхи промышленна томо комплексын байранууд хахад хүсэндөө хэрэглэгдэнэ ха юм.

Теэд гахай үсхэбэрилгэ тиимэл һаа гарзатай, ямаршье ашаг үрэгүй һалбари гээшэ гү? Яахадаа хүдөөгэй, мүн хото городой захыншье айлнууд арга хургыень оложо, заабол газаагаа нэгэ-хоёршье һаань поршоонхо тэжээхэ гэжэ оролдоноб? Айхабтар ехэ гарза гаргашатай һаань, тиигэхэгүйл байгаа ёһотой. Энэмнай түргэн томо бөлөсотой, үдэсэтэй, шадажа тэжээгээ һаа, эдиһэнээ түргэн харюулдаг амитан гэжэ хүн зон яһала мэдэхэ.

Хүдөө нютагта ажаһуудаг нэгэ танил хүнэй иигэжэ хэлэхые дуулаа һэм: «Хабар эртэ 4 жэжэ поршоонхо худалдажа абаад, тэдэнээ хойто намарүбэл болотор тэжээгээд, шахаад, райпотребсоюзай бэлэдхэлэй конторододо тушаахадамни, гахай бүхэн 110—115 килограмм татажа, тус бүридөө 500 гаран түхэригтэ болоо. Ондоогоор хэлэбэл, нэгэ гахаймни сэн тэдээндэ эдюулхэ талха таряае худалдажа абаһан бүхы гаргашые харюулаад, гурбан гахайн мяханай мүнгэн өөртэм сэбэрээр орожо үгөө».

Иигээд ерэхэдээ, гахай үсхэбэрилхэдэ гарзатай гэлдэдэг хүнүүднай бодомжогүйшэг, залхуушаг лэ ээд байгаа гэжэ һанахаар болоно.

Хэдэн жэлэй саана Тарбагатайн районой Ехэ-Куналейн Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздошье нэгэ үедэ гахайн фермые үгы болгохо тухай хөөрэлдөөн гарадаг һэн. Тиигэбэшье колхозой түрүүлэгшэ В. М. Михалев түрүүтэй холын бодолтой эндэхи хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ һалбариие үгы болгонгүй, харин тэрээндээ шэнэ ами оруулжа, бодотоор хүгжөөхэ арга оложо шадаа.

Нэн түрүүн сабшалан багатай, һайн бэлшээригүй, илангаяа хонидые адуулха газарай уйтан дээрэһээнь колхозойхид отарануудаа үсөөлхэ гэжэ шиидээ юм. Урдань эндэ эхэ хонидой долоон отара байдаг һаа, мүнөө тэдэнь 4 болотороо үсөөлэгдөө. Орондонь гахайнуудаа олон болгоо.

— Бидэ талха таряагаар элбэг, тэрэнээ гаргашалха аргаяа оложо ядахадаа гахайнуудые олон болгоо бэшэбди. Манай эндэхи хада гүбээнүүдэй таряалан дээрэһээ ямаршье һайн жэлдэ гектарай 18—20 центнерһээ дээшэ ургаса абтадаггүй. Тиигэбэшье гахай үсхэбэрилхыемнай ажабайдалай эрилтэнүүд баадхаа. Ажахынууд хоорондын нэгэдэлдэ ороһон хойноо гахай шахалгын комплексдо поршоонхонуудые үгэхэ уялгамнай ха юм. Олон миллион түхэриг мүнгэ гаргашалжа бариһан комплексые хаахагүйш. Тиигээдшье гахай үсхэбэрилөөгүй һаа, хайшан гээд мяха үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэбибди? Юрэдөөл хайшаншье эрьелдүүлээд харахадамнай, гахайһаа холо ошогдохогүйл шэнги байгаа,— гэжэ Михаил Викторович хөөрэнэ.

Урдань эндэ гахайшад гээшэмнай ажахыгаа гарзада оруулдаг, хамаг талха таряае эдижэ байдаг, шоодоборишог мал харадаг зон гэжэ тоологдодог һэн. Харин мүнөө гахайн фермынхид колхоз соогоо нилээд хүндэтэй, ямбатай зон гэжэ тоотой болонхой.

Тэрэньшье гайхалгүй. Ажахыда жэл соо абтадаг бүхы 8000 центнер мяханай 60 процентыень гахайшад үйлэдбэрилнэ ха юм. Энэнь 4800 гаран центнер. Эды шэнээн мяха абахын тула хэды олон үхэр, хонидые шахаха хэрэгтэйб? Тэрэниие тоолоожо ядахаар бэшэ. Тэрэ мүртөө тэдэнэй оролдолгын ашаар колхоз гүрэндэ мяха худалдаха һара, квартал бүхэнэй түсэбые жэншэдгүй дүүргэжэ байдаг болонхой. Хэрбээ энэ ажахынхид гансахан үхэрнүүдые, хонидые хараад һуугаа һаа, жэлэй дүрбэн сагта хайшан гээд нэгэ жэгдээр мяха худалдаха бэлэйб.

— Бидэ жэл бүри поршоонхонуудые олоор абажа, тус бүриень 20 килограмм шэгнүүртэй болгоод, «Южный» комплексдо тушааха зорилготой зомди. Комплексынхид тэдэниемнай түргэн томо болгожо, шахажа, тус бүриень 95—100 килограммда хүргөөд, мяханай комбинадта тушаадаг. Тиигэжэ мяха гүрэндэ худалдаха түсэбнай жэншэдгүй дүүргэгдэжэ байдаг гээшэ,— гэжэ Ехэ-Куналейн гахайн фермые олон жэлдэ даажа байһан К. П. Гусляков хөөрэнэ.

— Тээсгэн районой гахайшадай зүблөөн дээрэ нёдондо бүхыдөө тус һалбариин үрэ дүнгүүд урда жэлэйхиһээ зарим тэды доошолоо гэжэ шүүмжэлэгдээ һэн. Танай ажахыда энэ талаар ямар гээшэб?— гэжэ асуубаб.

— Муу бэшэл даа. Үнгэрһэн жэлдэ бүхыдэнь 5000 поршоонхо абаха түсэбтэй һаа, 5200 толгой абаад байнабди. Тэрэшэлэн гахай шахалгын комплексдо бүхыдэнь 3500 поршоонхо үгэхэ даабаритай һаа, тэрэнээ үлүүлэн дүүргээбди. Январь һарада даабариһаа гадуур үшөө 200 гахай тиишэ ябуулха һанаатайбди. Энээнһээ гадна манай фермэһээ 1300 гаран поршоонхо хүн зондо худалдагдаа,— гэжэ Клим Панкратович хэлэнэ.

— Энэ һалбари гарзатай, гахайда талха таряан ехэ хэрэгтэй гэлсэдэг. Энээн тушаа та юун гэжэ һананат?— гэжэ асуухада, фермые даагша бага бодожо үзөөд, хэлэнэ:

— Нээрээшье, гахай үсхэбэрилхэдэ гарзагүй, гансал ашаг олзо үгэдэг гэхын аргагүй. Таряа талхагүйгөөр яагаад гахай тэжээхэбши. Тиигэбэшье тааруу зохид байра түхеэрээд, ехэнхи хүдэлмэриинь оньһожоруулаад, түрүү онол аргануудые хэрэглээд, илангаяа гахайнуудай харууһа, тэжээлые зоотехническэ, ветеринарна нарин заабариин ёһоор эмхидхээд байгаа һаа, энэ һалбари ашаяа харюулхал даа. Нёдондо манай фермэһээ бүхыдэнь 900

Экономикын шэнжэлэл

РЕФОРМЫН ЭГЭЭЛ ШУХАЛА АСУУДАЛ

Экономическа реформын мүнөөнэй шатада доторой дэлгүүрэй эгээл шухалада тоологдодог болоһониинь арсашагүй гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй хаража үзэхын тула правительствын оруулһан бүлэг дурадхалнууд гэршэлнэ. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. И. Абалкин журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө, парламентын даалгабаряар хэрэглэгшэдэй дэлгүүрые тогтонижоруулха ба сэнгүүдые гүрэнэй талаһаа хиналга шангадхаха талаар бэлдэгдэһэн нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай дурадхалнуудые тайлбарилжа үгөө һэн.

Розничэ сэнгүүдые байһан соонь үлөөхэ тухай ВЦСПС-эй һаяшаг гаргаһан үүсхэл бултанда мэдээжэ. Профсоюзуудай энэ үүсхэл үргэнөөр дэмжэгдээ һэн. Правительство ондоо проект дурадхахадаа, тэрэнь ажахын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ арга олгохо бээ гэжэ найдана.

Дурадхал, эрилтэ хэрэглэмжэ ба олзо доход, үнэ сэнгүүд гэһэн доторой дэлгүүрэй гол асуудалнуудые үргэлжэдэнь хаража үзэхэ гээшэ эдэ дурадхалнуудай уг удха болоно. Эндэ нэрлэгдэһэн гурбан зүйлнүүдэй нэгыеньшье анхарангүй байжа болохогүй гэжэ ойлгосотой.

Һүүлэй үедэ ороной экономикые һайжаруулха зорилгоор абтаһан бүхы хэмжээнүүд онсо шухаг гэжэ нэрлэгдэдэг болонхой. Энээндэнь бидэ заншанхайбди. Нээрээшье, доторой дэлгүүр дээрэхи байдал хүндэр хүндэ. Шэнэ тоо, баримтануудые харуулжа, тэндэхи байдал тухай дахин дабтажа хэлэһэнэй хэрэггүй гэжэ һанагдана. Һайн тээшээ хубилалтанууд болоногүй гэжэ тэрэ гэршэлнэ.

Правительствын бүлэг дурадхалнуудые бэлдэһэн нэрэтэй түрэтэй мэргэжэлтэд юу дурадхаа гээшэб?

Нэгэдэхеэр, нэн түрүүн шадал багатай худэлдан абагшадта — пенсионернууд болон үхибүүдтэ зорюулагдаһан эд бараанай болон эдеэ хоолой зүйлнүүдтэ хэлсээтэ сэнгүүд гэдэгые тогтоохо арга ажалша коллективүүдтэ олгоһон Гүрэнэй предприяти тухай Хуулиин статьянуудые саг зуураар болюулха гэжэ хараалагдана. Һүүлэй үедэ экономическа реформые бэелүүлхэ үедэ магазинуудта байхаяа болиһон иимэ продукциин олонхи зүйлнүүдые гүрэнэй захил хамгаалга дороо дахин абахань. Һаяхан болотор олониитэ гүрэнэй захил гээшые эбтэйгээр шүүмжэлдэг байһан ааб даа.

Хоёрдохёор, түсэбөөр тогтоогдоһон даабариһаа гадуур предприятинуудай өөрынгөө дураар гадаадын оронуудта продукци худалдалга 1991 он болотор хугасаада хизаарлагдаха болоно. Иимэ дурадхалай эшэ үндэһые заахадаа, тэрэнэй авторнууд СССР-эй Загаһанай ажахын министерствые жэшээ болгон харуулна. Союз дотор баригдаһан бүхы загаһые гадаадын оронуудта худалдахадань, хүн зондо хүртэсын талаар гурбан килограмм үнэтэй сэнтэй эдеэ хоолой энэ зүйл орондо дутуу үгтэһэн байгаа. Гэрэй электро-хэрэгсэлнүүдэй, ангай арһанай, бусад зарим зүйлнүүдэй талаар баһал иимэрхүү байдал тохёолдоо, дэлгүүртэ хомор болонхой.

Мүн доторой дэлгүүрые тогтонижоруулха талаар хүдэлмэридэ союзна республиканууддай Верховно Соведэй болон правительствануудые бүри эдэбхитэйгээр хабаадуулха гэжэ хараалагдана. Нэмэлтэ арга боломжонуудые бэдэрхэ, худалдаа наймаанда дары түргөөр эльгээжэ болохоор хямда эд бараанай янзануудые тодорхойлхо хэрэгтэй. Хүнүүдэй һуудал байдалда хэрэгтэй олохон зүйлнүүдэй хоморлолго экономическа бэшэ, харин политическэ шэнжэтэй болонхой.

Тиимэһээ ехэ шанга хэмжээнүүд дурадхагдана. Ороной ажахын байдалые хубилган шэнэдхэлгын үедэхи шэлжэн оролгын шатын орёо хүшэр байһые эдэ хэмжээнүүд харуулна.

Доторой дэлгүүрые тогтонижоруулха гээшэ социально-хямда сэнгүүдээр худалдагдаха олоной хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые ехэ болгохо талаар нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые абаха гэһэн удхатай. Харин эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэнгүүд яаха болоноб?

Тэдэниие мүнөө байһан хэмжээндэнь «үлөөхэ» гэжэ дурадхагдана. Тиихэдэ хартаабха болон овощой хизаарлагдаһан дээдын сэнгүүдые тогтоохо гэжэ республикануудай Верховно Соведүүдтэ, нютагай Соведүүдтэ дурадхагдана. Тиихэдээ розничэ болон худалдаа наймаанай хэлсээтэ сэнгүүдэй хоорондохи илгаае хүсэлдүүлхын тула мүнгэ зөөри дахин бэдэрхэ хэрэгтэй болохонь. Сэнгүүдые байһан соонь «үлөөхые» эрид шууд дурадхаһан профсоюзууд мүнгэ зөөрөөр туһалха аргатай байха аалам?

Орондомнай үлүү мүнгэ зөөри үгы, манда шэнээр хубаарилха юумэн үлөөгүй. Пенсионно хангалга тухай шэнэ Хуулиин проектые олониитэ ехээр дэмжэнэ. Пенсионно

Соведүүдэй һунгалтые угтуулан

БАРАА ОЛОШОРУУЛХА ГЭБЭЛ...

раадаа абажа, оптово наймаанай зохихо эмхинүүдтэ захилнуудые хэдэг юм. Тиихэдэнь оптово наймаанай эмхинүүд арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилдэг промышленнэ предприятинуудтай суг худалдаа наймаанай захилнуудһаа уламжалан, жэлэй туршада тэдэниие гаргаха түсэб табидаг юм. Тиин эндэһээл худалдаа наймаанай зоболон хашалан эхилдэг гэшэ.

Нэгэ талаһаань харахада, худалдаа наймаанай захилнуудһаа промышленность өөһэдынгөө түсэбүүдые табиха ёһотой гэһэн правительствын заабари бии. Зүгөөр тэрэниие дүүргэдэг предприятинууд нилээд үсөөн. Нүгөө талаһаань гэбэл, өөһэдтөө таарамжагүй үргэн хэрэглэмжын эд бараанай захил шадаал һаа абахагүй, харин таарамжатайень ехээр гаргаха гэжэ оролдоод, промышленнэ зарим предприятинууд хэмжээнэй талаар түсэбүүдээ дүүргэжэ, зохихо олзо оршо абана. Илангаяа хүтэлбэрилэгшэдынь захил абахагүй гэжэ хүсөө һаа, ажалша коллективэй соведэй, Гүрэнэй предприяти тухай Хуулиин болон өөһэдынгөө мүнгэ зөөреэр өөһэдыгөө хангаха гуримай шиидхэбэринүүд болон эрилтэнүүдые хазагайруулхагүйбди гэхэ мэтээр захилнуудые бэеһээ саашань түлхинэ. Би энэ хэрэгые таһа буруушаанаб.

Минии һанахада, энэл шалтагаанһаа болоджо, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараан республикадамнай үсөөнөөр үйлэдбэрилэгдэжэ, худалдаа наймаанда үзэгдэнэгүй. Тиимэһээл худалдаа наймаанай түлөөлэгшэд орон соогуураа, мүнөө үшөө хилыншье саагуур эд бараа бэдэрнэ. Энээн тухай Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һаяхан болоһон сесси дээрэ. Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат В. А. Улановай элидхэл соо тодоор хэлэгдээ һэн.

Республикадамнай ажаһууһан нэгэ миллион гаран хүн зониие гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаан хангана. Буркоопсоюз кооперациие түлөөлнэ. Харин республикын Худалдаа наймаанай министерство, ниитын эдеэ хоолой управлени, элдэб УРС-нууд болон ОРС-нууд гүрэнэй худалдаа наймаанай һалбарида ороно.

Харин манай «Бурятсклесурс» гүрэнэй худалдаа наймаанай зургаан болоно. Управлениманай олон һалбаритай юм. Худалдаа наймаан, ниитын эдеэ хоол, хилээмэнэй пекарнинууд, һэрюун унда үйлэдбэрилгэ, мал ажалай продуктнуудые, хартаабха, овощ, үрэ жэмэс бэлэдхэлгэ гэхэ мэтэ манай гол хүдэлмэри болоно. Тэрэшэлэн бидэ гахайнуудые шахан таргалуулдагбди, 2 отара хонитойбди. Тиин бүхыдөө 86 мянга гаран хүн зониие ханганабди. Илангаяа мүнөө эд бараанай ехээр дутадажа байһан сагта ажал хэрэгнай бэрхэшээлнүүдтэйгээр бэелүүлэгдэнэ.

Һаяшаг республикадамнай эдеэ хоолой зүйлнүүдэй ба промышленнэ эд бараанай оптово яармаг үнгэрһэн байна. Дээрэ дурсагдаһан худалдаа наймаанай зургаанууд оптово ба промышленнэ предприятинуудтай 1990 оной хэлсээ баталаа. Республикын Госпланай түрүүлэгшын орлогшо В. Г. Ларионовой хүтэлбэри доро яармагай эмхидхэлэй комитедэй заседанинууд аяар хахад һарын туршада болоо. Нэгэ тиимэ заседанидань хэблэлэй түлөөлэгшэд уригдажа, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараанай байдалые үнэн зүбөөр харуулха тухай хөөрэлдөөн үүсхэгдээ бэлэй. Юуб гэхэдэ, хүн зомнай бодото байдалаа байһан соонь мэдэхэ ёһотой бшуу. Сэхыень хэлэбэл, энэ яармаг һанаһандамнай хүрөөгүй. Юуб гэхэдэ, олон эд бараанай, тэдэнэй ассортиментын болон тоогой талаар захилнуудаа хангажа шадаагүйбди. Тиихэдэ үшөө нэгэ муу талань гэхэдэ, промышленность ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараанда үнэ сэн нэмээнэ.

Ушар тиимэһээ худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай олохон хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэжэ, арадай депутадуудые һунгалтын үедэ худалдан абагшадай аша туһые бодотоор хамгаалха тон эрхим кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалха гэжэ шиидэһэн байнабди. Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа олошоруулха талаар үргэн ехэ ябуулгануудые хэхэ манай һалбариин түлөөлэгшэд арадай депутадуудай алишье шатын Соведтэ байха ёһотой. Имагтал тэдэнэр худалдан абагшадай түлөө оролдохо хүнүүд болохо бшуу. Урда жэлнүүдтэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар 1—2 депутат һунгагдадаг һэн. Тэдэ промышленностиин түлөөлэгшэдэй хашалта баалалтые яашье тогтоожо шададаггүй байгаа. Тиимэһээ республикын Верховно Соведтэ Худалдаа наймаанай министерствын, Буркоопсоюзай, Минлеспромой УРС-нуудай, ниитын эдеэ хоолой управлениин түлөөлэгшэд мүн лэ байлсаха ёһотой гэжэ һанагдана. Эдэ томо эмхи зургаануудай түлөөлэгшэдэй Верховно Соведтэ орохынь тулада тэдэниие нэн түрүүн Буряадай АССР-эй арадай депутадаар һунгаха хэрэгтэй.

Хүндэтэ һунгагшад, таанад манай кандидадуудай түлөө дуугаа үгөө һаа, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа олошоруулхын түлөө дуугаа үгэһэн болохот. Худалдаа наймаанай түлөөлэгшэдэй түлөө дуугаа үгэхыетнай уряалнабди.

Б. ДОРЖИЕВ,
«Бурятсклесурс» управлениин начальнигай орлогшо.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

Ивалгын районой түб һууриин Иволгинск посёлок ошохо бүхэндэмни, шэнэ шэнэ байшангууд олоор бодошоод, сэдьхэл бодолдомни баяр түрүүлдэг юм.

Һүүлэй үедэ тэндэ хоёр дабхар универмаг, шэнэ клуб баригдажа, ашаглалгада оруулагданхай. Универмаг соо ороходо, ямар уужам һаруул, гоё гээшэб! Найман таһагаарнь ябажа харахада, эд барааниинь аргагүй зохидхоноор тааруулагдажа табяатай. Соёлой эд бараанай наймаалагдадаг таһаг эгээл ехэнь хэбэртэй. Таһагые даагша Ольга Егоровна Хамоватай хөөрэлдэбэб. Худалдаа наймаанда 12 жэлдэ хүдэлнэ. Хамта хүдэлдэг Сергей Бардунаев, Вадим Богаев гэжэ хүбүүдээ магтана. Тэдэ хоёр Улаан-Үдын кооперативна техникум дүүргэнхэй. Энэ таһагта наймаалагшадаар хүдэлнэ.

УРАГШАТАЙ НАЙМААЛАГШАД

Бусад ондоо таһагуудые даадаг В. Дашидондокова С. Зимерова хоёр наймаанда үнинэй хүдэлжэ, нилээд дүршэһэн янзатай. Иимэ хүнүүдээр хүдэлхэдэнь, залуушуулда хүнгэн ха юм.

Ивалгын райпогой магазинууд юрэнхыдөө һайнаар хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээлхэдэ, Оронго һууриндахи 33-дахи магазиниие даагша, худалдаа наймаанай ветеран Л. Г. Кузнецова тухай райподо магтаалай үгэнүүдые дуулаа һэм. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг магазинай коллектив эд бараанай эрьесын талаар арбан нэгэн һарынгаа түсэб 111 процент дүүргэһэн алдартай.

Тиихэдэ районой түбтэ август соо нээгдэһэн универмаг худалдаа наймаанай мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусама байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Иволгинск поселогой Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэдэ нээгдэһэн шэнэ универмаг. 2. Таһагые даагша Ольга Хамова залуу наймаалагшад Сергей Бардунаев Вадим Богаев хоёртоёо шэнэ эд бараа хаража байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

ХИЛЫН ЦААНАҺАА
ТАСС • АПН

РЕВОЛЮЦИИН 31 ЖЭЛЭЙ ОЙ

ГАВАНА. Революциин 31-дэхи жэлэй ой 1990 оной түрүүшын үдэр Кубада тэмдэглэгдэбэ. Республикын арад түмэн социализмые нарижуулан һайжаруулхаар гүйсэд бэлэн байһанаа мэдүүлэн, шэнэ жэлдэ оробо. Ороной социально-экономическа хүгжэлтын гол программанууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Тусхайлбал, Кубын хүтэлбэрилэгшэ Фидель Кастро эндэ баригдаһан шэнэ клиникэнүүдые нээлгэ дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тусхайлбал, энээн тухай онсолон зааһан байгаа.

1989 оной дүнгүүдые согсолходоо, Баруун-Урда Африкадахи байдалые гуримшуулха талаар гурбан талын хэлсээнүүдые бэелүүлжэ, Кубын сэрэгшэд-интернационалистнуудые Эхэ орондонь бусааха хэрэг эхилһэн байна гэжэ тэрэ журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө тэмдэглэбэ.

Атомай элшэ хүсэнэй ба металлургиин талаар промышленнэ программануудай амжалтатайгаар бэелүүлэгдэһэн тухай Фидель Кастро мэдээсээ. Гадна хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй түйлаһан амжалтануудые онсолон зааба. Гадаадын оронуудтай аяншалгын харилсаа холбоо хүгжөөхэ гээшэ Кубада ехэ удха шанартай байна. Энэ талаар үшөө олохон арга боломжонууд бии гэжэ тэрэ хэлээ.

...УЛГҮЙ БАЙДАЛЫЕ ХАМГААЛХА

Эгээл тиимэһээ шэнэ жэл буу зэбсэгүүдые хуряалгын жэл болохо байһандаа шухала удха шанартай. Министрэй һанамжын ёһоор, Европодо юрын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй талаар Венэдэ үнгэргэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүдэй түрүүшын шатын дүүрэмсээрнь 1990 ондо тэдэнэй удаадахи шатада орохо шухала. Дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар ниитэ Европын шэнэ зүблөөн энэ талаар шухала түлхисэ үгэхэ байна гэжэ Г-Д. Геншер тэмдэглээ.

Мүнөө үедэ аюулгүй байдалай хамтын арга боломжонуудые байгуулха гээшэ шухала удха шанартай байна гэжэ тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. НАТО болон Варшавска Договор энэ хэрэгтэ эгээл эдэбхитэйгээр хабаадаха ёһотой. Политическэ зорилгонууд, тэдэнэй сэрэгэй удха шанарые саг үргэлжэ хороожо, буу зэбсэгүүдые хуряаха асуудалнууд энэ талаар ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

БАТА ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ

ВАШИНГТОН. «Шэнэ жэл —1990 он уласхоорондын оршон байдалда, совет-американ харилсаануудта бүтэмжэтэй һайн хубилалтануудые бэхижүүлгын шухала шата болохо ёһотой»,— гэжэ американ элитэ мэдээжэ политическэ ажал ябуулагша, буу зэбсэгүүдые хинаха асуудалнуудаар эксперт Пол Уорнке мэдүүлбэ. «Манай хоёр ехэ орондо шухала удха шанартай асуудалнуудые шиидхэхын тула, нэн түрүүн ракетно-ядерна зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохын, буу зэбсэгүүдые нүлөө ехэтэйгээр хинаха талаар саашанхи хүгжэлтэ дэбжэлтые хангахын тула совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй Мальтын эрьедэ хэһэн уулзалганууд бата үндэһэ һуури табиба»,— гэжэ П. Уорнке ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ.

М. ТЭТЧЕРЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ЛОНДОН. Бэрхэшээл түбэгүүдэй ушараашье һаань, СССР-тэ бэелүүлэгдэдэг хубилган шэнэдхэлгын политикын амжалта түйлаха байһанда этигэн найдаһанаа Великобританиин премьер-министр Маргарет Тэтчер мэдүүлбэ.

Би-би-си компаниин ород хэлэн дээрэ хэгдэдэг радиодамжуулгын программада совет арадта шэнэ жэлэй хандалгатайгаар үгэ хэлэхэдээ, тэрэ иигэжэ тэмдэглэбэ. «Гаража байһан шэнэ жэлдэ танай агууехэ орон амжалтын замда гараха аабза гэжэ найданабди. Асари ехэ хубилалтанууд бэлэхэнээр түйлагдадаггүй, гэбэшье табигдаһан зорилго али бүхы хүсэлэл оролдолгонуудые эринэ. Юундэб гэхэдэ, манай үхибүүдтэ сэрээдүй байдалыень байгуулжа байна ха юмбибди».

Ерэхэ зун СССР-тэ болохо уулзалгаһаа ехэ юумэ хүлеэнэб гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ М. С. Горбачевой хүндэ хүшэршье һаа, шухала шиидхэбэринүүдые абаха талаар ехэ эрэлхэг зоригтой, холын хараа бодолтой байһыень Британиин премьер-министр онсолон зааба.

ЭРИД БУРУУШААБА

БЕРЛИН. Шэнэ түхэлэй нацизм болон национализмын тала баригшадай харата муухай ябуулгануудта эсэргүүгээр ГДР-эй политическэ партинууд, ниитын эмхинүүд тэмсэнэ. Ниислэл хотын Трептов-парк соо Сүлөөлэгшэ совет сэрэгшэдэ зорюулагдажа бодхоогдоһон хүшөө шэнэ түхэлэй фашистнуудай һаяхан гутамшаг-муухайгаар бузарлаһан ябуулгые германо-совет хани барисаанай бүлгэм эрид буруушааба. Энэ хадаа Советскэ Союзда зүрюу харша ябуулга, ГДР-эй болон Советскэ Союзай арадуудай аха дүүгэй хани барисаанда эсэргүү һүйдхэлтэ хэрэг болоно гэжэ тэрэнэй түбэй правлениин секретарнат тодорхойлно.

Буряадай уран зохёолшодой шэнэ бүтээлнүүдһээ

Галина РАДНАЕВА

ШҮЛЭГҮҮДЭЙ НОМҺОО

* * *

Байгаа дэлхэйн
        эхир дэлхэй —
Би — энэ байнаб.
Оршожо байгаа
        агуу байдалай
Оршолон гэбэл — өөрөөб.
«Хани» гээд
        юуншьеб досоом
Һахаршаһандал болопой,
«Яи» гээд,
        эгтээ зүрхэм
Яншашабал, ай татай.
Инхэдээ гэнтэ
        юуниинь болошообоб!
Дайн лэ бү байһай.
Иитэрээ юундэ
        һанаагаа зобонобиб!
Дэлхэймнил мүнхэдөө
        оршоһой.

* * *

Һарын сагаан хужарта ороод,
Һэргэг үүлэн-гүрөөһэн шагнаархана —
Һара оодэ
        шоно улина.
Һэлмээ далайһан мүшэн хиидээд,
Һүүдэрээ сабшуулһан һүни унана —
Һаншагаа сайжа,
        мундарганууд үбгэрнэ.

* * *

Шаажан аягымни ган
Сахилаад үнгэрһэн
        сахилгаае һануулаа.
Хүлэртэрөө сайлаад байгаалинн
Хүмэрюулһэн аягадал
        тэнгэри үзэгдөө.
Гантай болошоһон аягада
Хүндын сайе
        аягалжа болохогүй.
...Гансата хэрэгэймни муудахада,
Холодоходоо зариман
        баһал гайхалтай.

* * *

Торгоор бэеэ ямбалха гэһэн
Талааншье хадаа өөрын табисууртай.
Хүлһэндэ мүрөө хайрүулха гэһэн
Хүби заяатаяа эбсээб үнинэй.
Эсэс эхигүй бураздаагаа татахадам,
Анзаһан мэтэл энэ бэем.
Эреэ мохожо нэгэтэ унахадам,
Алтан таряан булахал хүүрыем.

* * *

Һүниин харанхые
        нэшэн нидхэрээд,
Сонхымни гэрэл газарта унана.
Сарайн үбэртэ
        эжажалан һагад
Хара субыень эреэгшэмнай хибэнэ.
Үдэрые дуудаһан
        уран шүлэгтэм
Иигэжэ туһалнал адагуусаншье бол.
Үдэрые угтан
        дуулажа эхилхэдэм,
Инаг дуран мандахал заабол.

* * *

Зөөхэй гаргадаг
        сепаратор шэнгил
Дуутай-шуутай энэ хабар.
Зөөхэйгөө худхадаг
        эжымнай мэтэл
Дээрэһээм тонгойһон энэ наран.
Сепараторай хажуугаар
        эрьелдээд һаладаггүй
Балшар наһамнай энэл хаяа:
Шалбаагай хажуугаар
        пишаганалдаад һалахагүй
Борохон борбилоонуудые хайрлааб зүндөө.

* * *

Элинсэгэйм дуулаһан дуунай үеэ
Сэдьхэл руум ниидэн оршобо аал!
Сээжэ соом үүрхайлаад аялгань
Эльгэнэйм нимгэртэр шэнхинэшэбэ аал!
Газаашаа теэд гаража ядашаһан
Шубуухай шэнгеэр аялгань хүлгэнэ.
Гуниг дүүрэн гайхалаа мэдүүлһэн
Зүрхэ руум үгэнүүдынь дүгшана:
  «Хүнэй үри болоожо түрөөд,
  Хэзээнь, юрэдөө, жаргадаг юм!..»
Эрьежэ харахадам, юунэйшье болоогүйдэл,
Сожоошье татахаар бэшэл ажабайдал.
Эсэбэритэй унжагай боро юрьеэндэл,
Сагайшье сошохые хүлеэхэнь дэмыл.
Хүн бүхэниие даллаха гэһэн
Хэтэрмэ агуу найдалшье гэлтэй.
Хэтын хэтэдэ хүнэй үриин
Харюусажа шадаагүй асуудалшье алтай:
  «Хүнэй үри болоожо түрөөд,
  Хэзээнь, юрэдөө, жаргадаг юм,
        жаргадаг юм!..»

* * *

Бүдэй элдэб оодэһоор зүйгдэһэн
Багымни хүнжэлдэл, таламни хүбхынэ.
Хүжэ ногоон үбсүүндэнь урлаһан
Хээ угалзануудни — үүлэд дэгдэнэ.
Зурахамни гэжэ хээлээд гарашаһан
Зурагдаагүй хадын хяранууд саашална.
Хүүгэн наһанайм гунигта нюугдашаһан
Холын апас сэдьхэлыем хүлгүүлнэ.

* * *

Һүниин энэ хара тэнгэри
Сог нюдэтэй
        хара миисгэй ха.
Хулгана шэнгеэр үзэгдэһэн һара
Сэдьхэлэйм нэгэ
        гэнэнхэн мэдэрэл ха.
Һая һэриһэн нялхадал шашхажа,
Миисгэйн һабарһаа
        мэдэрэлээ абарһайб.
Хараһанаа эндэ хэшээл болгожо,
Мэхэтэ юумэнһээ
        һэргэлэн ябаһайб.

* * *

Библиотекэдэ хои-жэн...
Зэбүүн сагай
        мэдэлдэ орошоод һуунаб.
Бэеэрни зула табиһан
Зонойнь урда
        зоболонто индүс мэтэб.
Шуһанайм орондо һудаһаарни
Шэлэй хэлтэрхэйн
        урдаһанһаа юм гү,
Али абяагаа үгэһэн ухаанаймни
Аянгын һомондо
        дайрагдаһандань юм гү —
Шэрүүн эржэгэр хэлээрээ
Шэлэ хүзүүем
        өөрым саг долёожорхёол.
...Тугаар гараһан туганаа
Долёожо үүгэнэдэг
        үнеэн һанаандам орошоол.

* * *

Бү гайха!
Тулихадаа,
        хүнүүдтэ дүтэлдэг гүрөөһэндэл,
Зүүдэндэш ерэлэйб энэ һүни,
Бү ай!
Досоом —
        амиды зүрхэн сохилнол.
Зоболонто һүүдэр бэшэлби, һэри,
Хойноһоом —
Хүбшэһөө
        гуринха шононууд улина,
Һарыем модоной оройнууд саазална.
Нэгэ
Нэгээрээ
        мүшэдүүд унтараан унана,
Нэгэнииинь үбэртэм носоно.
Бү гайха!
Тулихадаа,
        хүнүүдтэ дүтэлдэг гүрөөһэндэл,
Зүүдэндэш ерэлэйб энэ һүни.

* * *

Хэзээдэшье уншагдаагүй минии ном
Энэ байна —
        Эхэ газарни.
Хуудаһанайнь саана үшөө хуудаһан —
Эхи захагүйл
        намтар түүхэнь.
Тиихэдэ баһал шарайгаа хубилгадаг
Тэнгэри гээшэ
        сэсэн онтохомнайл.
Мүшэд-үзэгүүдээ аржыса һубарюулдаг

Мүнхэшье гэбэлнай —
        мүнхэ номнайл.
Хоёр энэ ботинуудай урда
Мэдэхэб, шадахаб
        гэхэнь эшхэбтэр.
Хоёртой хүүгэндэл зурагыень лэ гоёшоодоо
Мунхаг харанхыгаа
        мэдэрхэнь хүшэр.

* * *

Нютагайнгаа шоройе асаржа,
Сэсэг һуулгаһамни —
Наранай гэрэл дахуулжа,
Сонходоо табиһамни:
Жаргалыем жүрөөдэжэ дэлэншээл
Нютагайм талаан.
Шэмэжэ сэдьхэлыем нютагжаал
Найдалайнь үндэһэн.

* * *

Хартаабхын сагаан сэсэгээр
Сайбалзаһан буусадаа хүрэхэдөө,
        залд гээлби.
Хэнэйшьеб сурбые тэжээхээр
Сэдьхэлдээ шунгашоо гэхэдэ,
        эгтээ уяраалби.
Танил нэгэ абяан
Шэхэнэйм «няд» гэтэр
        урдаһаам шашхажархёо.
Тоонтымни энгэр руу
Сэсэгтэнь хороһон шүүдэр
        нулимсадал мухаришоо.

* * *

Сэнхир огторгойн хэлтэрхэй
Анха сагта
        унаһаншье аалам
Эльгэлжэ газарые.
Сабшамал шулуун хабсагай
Адха соогоо
        бажууһан мэтэл
Энээхэн нуурые.

* * *

Үндэһөөрөө зүрхыем бажуугаад,
Ургаал энэ тэрэлжэ.
Урамдажа зүрхыем дуулуулаад,
Улаа бутаршоол сэсэгынь.
Хадын нюсэгэн булшангые
Иигэжэ хүнһөө далдалаал.
Хоншуухан үнэрэйнгөө хангалые
Инагуудай дуранда шэнгээгээл.

* * *

Нойртоо диилдэһэн ямаршьеб дэрээбэнгээр
Хари хүнэй хонолго бэдэрһэндэл
Хара һүниин шиигтэй даляар
Нэмэргэ хэхэдээ унтажа сүхэрһэндэл —
Хэһээлтэ шэнгеэр ерэһэн һүниие
Зоболонто уналгатай жэшэжэ һуунаб.
Хүсэл найдалайм эгээл һайханиие
Дэрлээд хурхиршаһан ажабайдалые
        г

* * *

Эдир залуудаа омог ябахадам
Һургаха дуратайшуул ямар олон һэ.
Эндүүтэй, мэхэгүй үнэн абаридам
Һэжэг-шүдэрөө юундэ бэлдэдэг һэм!
...Хүһан сагаан хорёо соонь
Хулагша гүүндэм ургаа хаядаг бэлэй
Хорёодо хашагдахадаа, өөдөө соройн,
Харайжа гараандань бугуулидагша бэлэй.
Хүшэндөө найдаһан мундуу нэгэн
Хазаараа бэлдээд, эзэн ёһоор гэтэнхэй.
— Энээнһээ байха эмниг морин
Эмээлдэ дададаг гээд,— нүтөөдэнь
        һархайнхай.
— Һүрхэй гээшэнь харыт,— гэлдээд,
Һонюуша зоной шарай нэгэн болошонхой.
— Хара ажалда номгорхош,— гээд,
Хашалгүй шолмо болохонь ха гэлдэнхэй...
Эдир залуудаа омог ябахадам,
Һургаха дуратайшуул ямар олон һэм!
Эндүүтэй, мэхэгүй үнэн абаридам
Һэжэг-шүдэрөө юундэ бэлдэдэг һэм!!

* * *

Айдар наһанайм намтар
Ангаһан добын хормой юм.
Улаа бутараад тэндэ
Улаалзай хабартаа жаргадаг юм,
Һалхинда хаягдаһан үдэрнүүдни
Хайр шулуун болошоол ха.
Тэндэ унаһан зүрхэмни
Талаан болоожо сохилхонь ха.

* * *

Альганайм хонхор —
Дээшээ дэгдэһэн
        шубуунай үүрхай.
Альганайм зурлаа —
Далииень дэлюулжэ,
        зурагдаһан зүрхай.
Олоной түлөө
Одод руу
        ошоол шубуумни.
Алтан таряанай
Аадарые шэдэрлүүлээд
        бусахал тэрэмни.

* * *

Нойргүй һүниин урьхада
Хүсэлни даляа гэмтээгээл.
Ниидэхэ хубигүй болоходоо,
Һарьдагһаа тэрэмни бусаагүйл.
Шэрүүн энэ дэлхэй
Шэрэм шэнгил тэрээндэ,
Шүүдэр болоожо удангүй
Шэргэхэнь гээшэл тэндээ...
Зүгөөр хүсэлни үндыхэдөө,
Сэсэг болоод задаршалайл.
Уулын оройһоо ягаархадаа,
Үүрэй сайлган гүүлээл.

* * *

Хорото үндаһаа һоггоһон
Хайран дуранайм
        бархиржа байгаанда,
Хонымни харгыда эсэһэн
Хүби заянайм
        зали абаанда,
Хорото үбһөө түүлгэһэн
Талаамни һуугаал
        хүндэ дээрэ —
Хүсэл, уялгыем мартаһан
Таримал сэсэгүүдэй
        газон дээрэ.

* * *

Ханза соом
Хадагалаатайл
        үтэлхэ наһанайм найжа:
Эхэ хүнэй
Эльгэлхэ
        хоншуухан үнэр —
Хоёртойхойн хүүгэдэйм
Хонгорхон,
        зөөлэхэн үһэн.

Нэгэ шүлэгшэндэ

Хээрын сэсэг
Хүрьһэнһөө таһархадаа баярлуулхагүй.
Таһалгадаш тэрэ
Таримал сэсэгтэл һалбархагүй.
Хүнэй бэлиг
Хүнэй шүлэгтэ нүүхэгүй.
Хулуугдабал, тэрэ
Хүби заяандаш таарахагүй.
Хүрьһэн бүхэнэй
Хэшэг эжэнь ондоо юм.
Хүн бүхэнэй
Хүби заяан хүбяараа юм.

ТҮЛИҺЭН ГАЛТНАЙ ТҮМЭН ЖЭЛДЭ БҮ УНТАРАГ!

Электричкэһээ Шулуутай станцида буугаад алхалхада, һая бударһан тооһогүй арюухан, тортоггүй сэбэрхэн саһан хүл доро аятайгаар шаршаганажа, бэе ульгам, хүнгэн болоодхино. Агаар тунгалаг гээшэнь! Минии иишээ ерэһэн зорилго эли тодо — нигүүлэсхы һайхан сэдьхэлтэй гэр бүлэтэй танилсажа, үргэн уншагшадтаа хөөрэхэ ёһотойб.

«Бидэнэр тухай бэшэһэнэй үлүү. Алдар суутай болохын тула үхибүүдые абаа бэшэбди, үршөөгты, холодогты» гэхэ мэтээр тэрэ айлай огто арсаа һаань, ямар үгэнүүдые оложо, бэедээ этигүүлхэбиб? Теэд уулзалгамнай үнинэй танилнуудай үдэр бүри золгодогтол аажам намдуугаар үнгэрөө бэлэй.

Афанасьевтанай гэрые заалгажа, хорёодонь дүтэлхэдэм, гэнжэдэ уятай нохой хусаад, зүрхэ алдажа байтарни, тээ саана ерэжэ ябаһан эхэнэр: «Та манайда орохо гээ гүт?» — гээд, нохойгоо хорижо, намайе дахуулан, гэртээ оруулба. Эдэнэр хоёр квартиратай гэрэй нэгэ хахадые эзэлдэг байна. Тиигээд лэ сай шанахаяа тэрэмни гэр соогоо бүмбэлзээшэбэ. Энэ үедэ би гэрэйнь байдалые һонирхон харанаб. Номуудай олон гээшэнь!

— Үхибүүд һургуулидаа, хоёр багамнай саадигтаа,— гэжэ гэрэй эзэн эхэнэр Людмила Михайловна хөөрэнэ. — Би өөрөө үглөөгүүр хэшээлнүүдтэй аад, үнгэргэ[illegible]д ерээб. Иигэһээр Марина спортивна формодоо гэ[illegible]гүйжэ ерэхэ байха. Үглөө тэрэнээ хэхэ пакет оложо [illegible], «һая шамда магазинһаа үгөө бэлэйб, хаана хаядаа хадаа энэ бүд сүүмпортивкаяа хээд ошыш» [illegible]ни, «бүд туулмаг бари[illegible], муухай» гэжэ голоод [illegible] һэн.

[illegible]эд хэлэнэй ба литературын [illegible] Людмила Михайловна ба [illegible]инистын туһалагша Николай [illegible]кеевич Афанасьевтан һур[illegible]улиин наһанай гурбан өөһэдын үхибүүдтэй аад, үншэдэй гэрһээ үшөө табан үхибүүдые үргэжэ абаба. Иигэжэ энэ Шулуутай нютагта республика дотор түрүүшын бүлын хүүгэдэй гэр бии болобо гээшэ.

«Комсомольская правда» газетэдэ тунхаглагдаһан соносхолһоо эдэ бүгэдэ эхитэй. Үхибүүдэй городогто хүдэлхэ дуратай һаа, хүсэлэл тухайгаа мэдүүлыт гэһэн соносхол уншаад, Людмила Михайловна үбгэнтэеэ хэлсэжэ, шэбшэжэ, хүсэ шадал, арга боломжо тухайгаа һайсахан бодожо үзөөд, үхибүүдые үргэжэ абаха гэжэ шиидэһэн юм.

Эрхүү хотодо Рыжковтон гэжэ айл гэр бүлын хүүгэдэй гэр байгуулаал, тэдээнһээ юугээр дутаа юм? Өөһэдынь гурбан үхибүүд ехэнүүд, гэртээ туһатай хүнүүд болонхой. Юля арбан табатай, Юра арбан гурбатай, Настя 3-дахи класста һурана. Эдэнэр эхэ, эсэгээ нэгэшье дахин гомдохоогоогүй юм. Багшанар, нютагаархиниинышье «Афанасьевтанай үхибүүд һургаалтай, бэрхэнүүд, һайнаар һурадаг, хүндэмүүшэ зантай» гэжэ хэлэдэг. Тиихэдэ Людмила Михайловнагай, Николай Фокеевичэй эхэнүүд хүнгэн, сарюун зандаа, үхибүүдтэ оймһошье нэхэжэ туһалхал.

Теэд эжынүүдынь түрүүшээр: «Таанад ямар хүндэ ашаа өөһэд дээрээ тээжэ байһанаа хүсэд ойлгоно гүт?» — гээд, үхибүүдээ хорижо туршаа бэлэй. Харин үншэдэй гэрһээ табан сурбануудые асараад байхадань, ерэжэ, бишыхан Петиин хүгшөөгэй үбдэгтэ шэргүүсэлдээд, нялдаад абамсаарнь лэ хүгшөөдэйн нимгэн зүрхэн гансата хайлажа, үхибүүнэй толгой эльбэжэ, һүүлдэнь тэрээндээ дулаан оймһо нэхэхэеэ яараа бэлэй.

Людмила Михайловна олон үхибүүтэй гэр бүлэнүүдтэй, бүлын хүүгэдэй гэр байгуулһан зонтой бэшэг бэшэлсэжэ, дүй дүршэл тухайнь асууһан, мүн нүхэртэеэ ошожо хараһан байха. Һайндэрэй урда тээ эдээндэ Минскһээ, Москваһаа, Киевһээ посылканууд ерэжэ, тэдэ нүхэдынь магазинда шухаг болоһон бишыхан колготконуудые, үхибүүдэй хилгааһан костюмуудые, конфетэнүүдые эльгээдэг заншалтай. Харюуданьэдэнэр хушын һэмар эльгээнэ...

Хөөрэлдэһөөр байтарнай, Николай Фокеевич үдын эдеэндэ гэртээ ерэбэ. Хирбэд гэһэн һахалтай, хара, хурса нюдэтэй, сэмсэгэр сэхэ бэетэй, харахада, гушан таба наһанай хүн. «Та дүрбэн хүбүүтэй, дүрбэн басагатай эсэгэ болобот. Хүбүүдые хүмүүжүүлхэнь хүндэ ааб даа?» гэжэ асуухадам, үлэ мэдэг энеэбхилэл тэрэнэй нюуртаа үзэгдэжэ: «Үхибүүд ехэшүүлые һажаалдадаг ха юм. Һаяшаг би ахатаяа газаагаа үнеэнэй дал барихадаа, хүбүүдээ дахуулаад хүдэлөөб. Бага Юра бүхы шадалаараа оролдожо, хадааһа үгэхэ, юу-хээ асарха хүдэлмэри гүйдэлөөрөө хэдэг байгаал. Тиихэдэ нюдэдынь ехэ баяртайгаар ялалзаха юм», — гэжэ тэрэ омогорхон хөөрэнэ. Өөрөө тэрэ түбшэн, даруу зантай гээд ойлгохоор байгаа һэн.

Иимэл эсэгэ эдэ үхибүүдтэ хэрэгтэй ха юм — хүсэтэй, аршалжа шадаха, номгон. Саашадаа хүбүүдынь өөһэдөө гэр бүлэнүүдтэй, үхи хүүгэдтэй болоходоо, эсэгэһээ жэшээ абан, нүхэдтөө, үхибүүдтэе иимэл зантайгаар хандаха болоно бшуу. Николай Фокеевичшье, Людмила Михайловнашье олон үхибүүдтэй гэр бүлэнүүдтэ үдэһэн байна. Нэгэндэнь дүрбэн, нүгөөдэдэнь табан аха дүүнэр бии. Тиимэһээ эдэнэй гэртэ хододоо үхибүүд олон, нэгэ ахынь үхибүүдэй наадаад ошоходо, нүгөөдэ ахынь хүүгэд ерэжэ, хүхюун абяан, юрьезн оройдоо таһалдадаггүй. Өөһэдөөшье эдэнэр үхибүүдһээ хашардаггүй байна.

— Үргэжэ абаһан үхибүүдээ нэрлыт, — гэжэ гүйнаб.

— Марина 6-дахи, Бага Юра 5-дахи (өөһэдтэмнай баһа Юра бии ха юм, тиимэһээ илгаруулхын тула Ехэ Юра, Бага Юра гээд нэрлэдэгбди), Антон 1-дэхи классай һурагшанууд. Зургаатай Петя саадигта ябадаг. Эдэнэр нэгэ гэр бүлын үхибүүд юм. Эгээл ехэ Маринын 3-дахи класста һуража байхада, архи уудаг эхэ, эсэгэнь эрхэһээ хаһагдажа, үхибүүд булгадаа Бэшүүрэй районой Бага-Куналей нютагай үншэдэй гэртэ эльгээгдэһэн. Гурбатайхан Светые нэрай нялхануудай Улаан-Үдын 1-дэхи байшанһаа абаабди,— гэжэ Людмила Михайловна хөөрэнэ. — Үхибүүд үншэдэй гэртэ байхадаа, ондо-ондо дабхарта, хэдэн таһалгануудаар таранхай ажаһуугаа. Тиимэһээ эдэнэр түрэл зон гээшэбди, эгэшэ, дүүнэр гэжэ ойлгохогүй, юумэ булаалдаад, наншалдашаха, «энэ шинии түрэһэн дүү ха юм» гээд хэлэхэдэмни, «минии дүү бэшэ. Дүүмни детдомдо үлөө» гэжэ хэлэдэг һэн. Сентябрь һарада эдэниие гэртээ асараа бэлэйбди. Тэрэ гэһэнһээ хойшо ехэшье саг үнгэрөөгүй. Энэ хугасаа соо гэр бүлын харилсаае, түрэл зоной бэе бэедээ дүмүүхэнээр хандасые ойлгуулха гэжэ яһала оролдогдоо.

Харахада, эдэнэй гэр иимэ үнэр баян бүлэдэ угаа уйтан болоод байна. Кухни, зал, унталгын хоёр багахан таһалганууд. Нэгэ таһалгадань дүрбэн басагад, нүгөөдэдэнь дүрбэн хүбүүд унтадаг. Оронуудынь дабхасалданхай. Онохойн леспромхоз эдээндэ иимэ оронуудые тусгаар бүтээжэ бэлэглээ юм. Тиихэдэ эхэ, эсэгын амарха, үхибүүдэй номоо үзэхэ таһалганууд хэрэгтэй бшуу. «Гэртээ залгалаа хэхэ, үгышье һаа шэнэ, үргэн гэр барюулха гэһэн хоёр замай дурадхагдахадань, үхибүүдтэеэ хэлсэжэ, мүнөө дээрээ тэсээд, һүүлдэнь салуу, амяараа гэр барюулха гэжэ шиидээбди. Хүүгэдэй ехэнүүд болоод, институдһаа, ондоо хотонуудһаа гэртээ ерэжэ амархадань, аятай байха бшуу», — гэжэ Людмила Михайловна хэлэнэ.

Нангин хэрэг эхилһэн гэр бүлэдэ районой эмхи зургаанууд шадал соогоо туһалхаяа яһала оролдоо. Үнэгэтэйн агропромышленна нэгэдэл тугаллаха үнеэ эдихэ үбһэтэйнь бэлэглээ. Мүнөө угаа хөөрхэн тугал бии болонхой, үхибүүд тэрэниие эльбэнэ, таалана, юрэдөө, хажууһаань холодоногүй. Онохойн леспромхоз дабхар зохид оронуудые бэлэглэхэһээ гадна, дал бариха модо, шэрэ үгөө. Татарский Ключ нютагай багшанар нэгэ үдэрэйнгөө салин, Шулуутайн багшанар 150 түхэриг, матрас, пудуушханууд, Шэнэ-Бэрээнэй һургуули простыни, пододеяльнигуудые, арадай эрдэм һуралсалай районой таһаг үнгэтэ телевизор, поол дээрэ дэбдидэг хибэс бэлэглээ юм.

Арадай эрдэм һуралсалай районой таһагые даагша Зоя Петровна Борисова элдэб зургаануудаар өөрөө ябажа, энэ бүлэ хүүгэдэй гэр байгуулалһан эдэбхитэй хүн болоно. Тэрэ ба районой гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. К. Вершинин эдэнэй магазинуудта тусхай захил хэжэ, эдэ үхибүүдтэ мяхан, колбаса хүртэдэг болоо. Мүнөө эдэнэй энэ бүлэдэ микроавтобус дамжуулжа үгэхэ асуудал шиидэгдэжэ байна. Людмила Михайловнада үхибүүдые асаруулһаниинь түлөө 170 түхэригэй салин түлэгдэнэ. Үхибүүн бүхэндэ тэдхэмжын мүнгэн олгогдоно. Гэбэшье [illegible] Тэрэ гэртэ тубшэн зантай, олон юумэ һонирходог байна. Зал соохи аквариум, үнгэтэ загаһахануд тэрэнэй хүсэл оролдолгоор абтаа бшуу.

Тиигэһээр байтар хүдэлхэдөө түргэн, шуран Марина ерээд, үнеэгээ һаахаяа гараһан эхынгээ захиһанай ёһоор капуста хэршэжэ эхилнэ. Тэрэ Людмила Михайловнае, «эжы, эжы» гээд лэ аманһаа унагааногүй. «Асархадаа «эжы, аба» гээд бидэниие нэрлэхэдэтнай болохо, үгышье һаа «тётя Люда, дядя Коля» гээшье һаатнай хамаагүй, таанадта яагаад зохистой байнаб, тиигээд лэ нэрлэгты» гэжэ хэлээ бэлэйбди. Манай үхибүүдые һажаалдажа, багашуулай «эжы, аба» гээд нэрлэжэ эхилхэдэнь, ехэшэг болоһон Марина, Бага Юрашье мүн тиимэээр нэрлэжэ эхилээ», —гэжэ Людмила Михайловна, хэлээ һэн.

Үхибүүдые гэртээ абахынгаа урда тээ эдэнэр тэдээнтэй хөөрэлдэжэ, ошохо, үгыень мэдэжэ абаһан юм. Марина абаһаар лэ «ошохоб» гээд хэлээ, харин Бага Юра «ошохогүйб, гэртээ байхада муу, эдихэ юумэн үгы» гээд харюусаа һэн. Архида дуратай эхэ, эсэгэнь иимээр үхибүүдтээ хандадаг байгаа, тиимэһээ Бага Юра гэр бүлэ гээшые муу байдалтай гээд ухаандаа бодоно гэжэ эдэнэр ойлгоод, тэрэниие аргадажа, «гэртээ байхада, һайн гээшэ» гэжэ ойлгуулжа үгөө бэлэй.

Бага Юра ерэжэ, тэрээндэ Ехэ Юра яагаад турниг дээрэ бэеэ татахаб гээд харуулна. Тэрэнь һураха дуратай, гараараа таталдан, бэеэ дээшэнь үргэхэ гэжэ оролдоно, теэд хүсэниинь хүрэнэгүй. «Эх ши, сосиска. Үдэр бүри һургахаб, шададаг болохош даа», — гэжэ тэрээндэ аха ёһоор хандажа, Ехэ Юра дуугарна. Настя, Антон, Юля ерэжэ, гэр соо бүришье үймөөтэй болошобо. Үхибүүд эдеэлжэ, удаань басагад амһартаяа угаажа эхилбэ.

Марина магнитофон бариһан, таһалгаһаа таһалга руу гүйнэ. Эдэниие харахадаа, эбтэй нэгэ гэр бүлын үхибүүд гэжэ һанахаар. Үнэхөөрөө тиимэ ха юм даа. Эхэ, эсэгэнь өөһэдыгөө илгаргүй, бултыень адляар хубсалуулха, эдеэлүүлхэ гэжэ оролдоно бшуу. [illegible] «Ехэ Юра, Юля эгээлдээ адли намдуу зантай, абаһаар лэ ойлгоор. Һонин номуудые олоор уншадаг, һайн зантайнууд. Эгээл багануудые — Петя Светые хоёрые саадигһаа асарамсаарнь, гэр соо гансал заахан Светын хонгёо хоолойхон соностожо, бүхы шууяае диилэһэндэл үзэгдэбэ. Тэрэ энеэнэ, гүйнэ, одоол жаргалтай үхибүүн. Харин нэрай нялхануудай «Аистёнок» байшанда байхадаа, нэгэ байрадаа зогсоод гү, али һууһаад, урагша-хойшоо нэгэн адляар, маятник шэнгеэр хүдэлдэг, удаань тогтохоёо болитороо, хүхэртэрөө бархирдаг неврозтой үхибүүн гүүлэһэн гэжэ һанахаар бэшэ. Гэр бүлэдэ жэгдээр хүмүүжэхэдээ, гурбатайхан Света одоол жаргалаа олоо.

Эрхэлүүлхэ эхэтэй, эсэгэтэй, олон эгэшэ, ахатай энэ заахан басаганда бэшэ юун хэрэгтэйб даа? Настя урен гоёор үһан шэрээр зураг зурадаг байна. Тэрэ эжынгээ дүрэ зураад, намда харуулна. Эсэгын түрэһэн үдэр дүтэлжэ, үхибүүд тонгойлдон, бултадаа ханын газетэ шэмэглэжэ эхилбэ. Энэ бүлэдэ һайн һайхан заншалнууд олоор тогтонижонхой. Амаралтын үдэр пельмень хэлгэн болодог. Ехэнүүдынь Петя Света хоёрые ээлжээнэй ёһоор саадигта абаашадаг, асардаг, номуудые уншажа үгэдэг юм. Антоной түрэһэн үдэрэй болохын урда һүни хүбүүдэй унтаһан хойно басагад һэмээхэнээр бодожо, ханын газетэ зураба. Энэ үедэ эжынь амтатай пирог бэлдэжэ үдэшэ орой болотор гэртэнь гэрэл носоо бэлэй.

Һайн һайхан үзэгдэлнүүдэй хажуугаар муушье юумэн байгаа ааб даа. Түрүүшын үдэрнүүдтэ стол дээрэ конфетэ, шоколад табимсаар, үхибүүд тэрэ дары үрдилдэн хармаанлажа, «минии, минии» гэжэ хашхаралдажа байдаг һэн. «Эдэ бүгэдэ бултанайтнай ха юм. Хэншье, юушье таанадһаа буляахагүй. Үшөө олон конфетэ магазинһаа асархабди», — гэжэ ойлгуулжа, байн-байн номгоруулагдадаг һэн.

Нэгэниинь һургуулиһаа сувенир-ном хулгайлжа, «һөөргэнь абаашаад, багшаһаа хүлисэл гуйгаад ерэхэш. Минии номой хэрэгтэй һаань, бидэ шамда магазинһаа худалдажа абахабди. Юумэ хулгайлжа болохогүй» гэжэ Людмила Михайловна хүүгэдээ хэлээ. Марина классайнгаа басагадтай хэрэлдэжэ, эндэ мүн лэ эхын һургаал үгэнүүд зэдэлбэ. 5-дахи класста һурадагшье һаа, нэгэшье шүлэг мэдэдэггүй Бага Юратай хамта орой болотор һуужа, дүрбэ-дүрбэн мүрнүүдээр шүлэгүүд сээжэлдүүлхэ хэрэг гарана. «Эжышни багша ха юм. Тиимэһээ ши муугаар һураха эрхэгүйш»,— гэжэ Людмила Михайловна бүүндэз ойлгуулна. Некрасовай «Тарясшадай үхибүүд» гэжэ шүлэгые эрхимээр уншажа, «таба» сэгнэлтэ абаад, һургуулиһаа баяраар халинхай гүйжэ ерэһэн Бага Юрые харахадаа, эхын нюдэд үһатаа һэн...

Антоной үлүү ааша гарган, хүнэй үгэ дуулахагүйдэнь, хэншьеб «һөөргэнь хүүгэдэй гэртэ абаашахамнай» гээд гасаалба. Энэ үедэ газаа машина хүнхинэжэ, «энэ машина шамайе тиишэнь абаашахаяа ерээ» гээд тэрэ хүнэй бүри зорёолходонь, Антон угаа хайратайгаар уйлажа, «хүүгэдэй гэр руу ошохогүйб» гэжэ хэнэйшье зүрхэ хүдэлгэмөөр хашхараа һэн. Эдэ бүгэдые шагнажа байһан Николай Фокеевич тэсэжэ ядаад, хүбүүгээ тэбэрин: «Үхибүүе зобоохсёо болигты, эшэхэеэ яанат? Бидэ шамайе хайшаншье табихагүйбди, ши манай хүбүүн ха юмши», — гэжэ Антониие аргадаа бэлэй.

Гэр бүлын байдалые гоёон шэмэглэнгүй, байһан соонь зураглабаб. Тиихэдэ хэлэхэ юумэмни гэхэдэ, иимэ: энэрхы сэдьхэлтэн республика дотор най үсөөн бэшэ. Тоннельный тосхоной нэгэ гэр бүлэ үншэн үхибүүдые гэртээ абаха тухайгаа В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Үхибүүдэй жасын Буряадай отделенидэ үнинэй мэдүүлһэн юм. Улаан-Үдэдэ гурбан бүлэ мүн лэ үншэдые үргэхэ хүсэлэнтэй. Харин элдэб олон зургаануудаар хэсэжэ, тоо томшогүй үнэмшэлгэ, саарһа-гуурһа эрихэ, бэлдэхэ хэрэг гарана. Эндэ хүсэншье, сагшье ехээр эдигдэнэ гээд ойлгосотой. Энэ албан хойрог байдалые эрид усадхаха, саарһа-гуурһа абалгые бэлэн, хүнгэн болгохо шухала. Саарһанда бэшэ, хүн зондо этигэдэг болоёл, нүхэд. Михаил Кольцовой мэдээжэ фельетон соо эгээл иимэ бүдүүлиг байдал ёгто хурсаар шүүмжэлэгдээ һэм шуу. Элитэ фельетонистын ажаһууһан сагһаа хойшо табяад-жараад жэл үнгэрөө. Теэд албан хойрог ябадал бүхөөр лэ һууна хаш. Хубилган шэнэдхэлгын үе сагта энээнтэй эбсэмээр бэшэ. Үншэн хэнээ үхибүүд жаргалаа олохол зэргэтэй. Барилгын, түсэблэлгын эмхинүүд олон үхибүүдые үргэһэн бүлэнүүдтэ туһалхаяа эрмэлзэжэ, шэнэ түхэлэй, зохид, үргэн байранууд бариха, гэр байрыень тэрэ дары үргэдхэхэеэ шамдаха гээд найданаб.

И. ГОМБОИН,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Людмила Михайловна Афанасьева (дээрэ— хоёрдохи) зарим үхибүүдтэеэ. Авторай фото.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

Манай республикын олонкитэ Буряадай гүрэнэй Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярые декабрь һарын хуушаар үргэнөөр тэмдэглэбэ. Буряадай искусствын омогорхол болохо энэ коллективые амаршалхаяа аха дүү Монголой Арадай Республикын, Москва болон Агын буряадай автономито округой түлөөлэгшэд энэ баяр ёһололдо эдэбхитэйгээр хабаадажа, өөһэдынгөө амаршалгын һайн һайхан үгэнүүдые хэлэһэн байна. Журналист Эрдэм Дагбаевай энэ ойн баярһаа бэшэһэн репортаж номерто ниитэлэгдэнхэй.

Республикын ажалша коллективүүдтэ РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй болон нютагай Соведүүдэй арадай депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэ байгша оной январиин 2-то түгэсэбэ. Һунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрэһээ бэшэгдэһэн тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари уншагшадай һонирто байха.

«Правда Бурятии» газетэдэ нёдондо толилогдоһон «Аюулда орохонь холо бэшэ» гэһэн статьягай үндэһөөр түмэр замай захиргаанай зүгһөө үгтэһэн харюу номерто барлагданхай.

Буряадай партийна организациин түүхэ тухай гэһэн Д. Басаевай номоор бэшэһэн Б. Мункуевай, Н. Бардановай статья газетын мүнөөдэрэй номерой хоёрдохи хуудаһанда үгтэбэ.

Спорт — Спорт — Спорт — Спорт — Спорт — Спорт

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЗАЛИ ЕХЭ

ВЛКСМ-эй обкомой шанда хүртэхын түлөө залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлэлгын нэмэл мүрысөөн һаяшаг профсоюзуудай Спортын байшан соо болобо. 11 командын, тэрэ тоодо Монголой, Агын ба Усть-Ордын автономито округуудай, Байкальск хотын 16—18 наһанай 146 залуу барилдаашад нэмэл мүрысөөндэ хабаадаа.

Гол түлэб Буряадай багшанарай институдай студентнэр илангаяа һайнаар барилдажа, илалта түйлаһан байха юм. Гадна тэдэнэр гоё һайхан арга дүрэтэй байһанаа харуулба. Энэ талаар тус институдай тренернүүд габьяатай гэжэ тэмдэглэлтэй.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ багшанарай институдай студент Эрдэм Дондоков Улаан-Баатарай 3-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Сосорбарамай Лхагвасүрэниие диилэжэ, түрүү һуури эзэлбэ. Түнхэнһөө ерэһэн Зориг Ободоевтой уулзахадаа, минутаһаа халта үлүү саг соо булижа гараад, Лхагвасүрэн мүнгэн медаляар шагнагдаа.

52 килограмм. Тренер Владислав Бумбошкиной һурган һоридог Дугар Жамсуев эндэ илажа гараха ёһотой гэжэ суглараашад барсаамжалаа һэн. Ушарынь юуб гэбэл, тэрэ 2-дохи интернат һургуулида һуража байхадаа, 16-тайдаа эдиршүүлэй бүхэроссин хоёрдохи нааданууддта илажа, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэһэн намтартай. Теэд мүнөө багшанарай институдай 1-дэхи курсда ороод байһан Дугар Жамсуев энэл дээдэ һургуулиин 2-дохи курсын студент Баяр Цыденовтэ 3:5 тоотойгоор шүүгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Тиигэжэ Б. Цыденов эгээл гоё һайхан арга дүрэтэй барилдаашан гэжэ тоологдон, тусхай шанда хүртөө. Гурбадахи һуурида гарахын түлөө тэмсэлдэ Советскэ районой түлөөлэгшэ Бадим Коняевта шүүгдэбэшье, МНР-эй ниислэлэй 48-дахи һургуулиин 10-дахи классай һурагша Шагдарийн Энхтайван илалта түйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа харуулба.

Удаадахи шэгнүүртэ хэдэн хүбүүд жэгдэ һайнаар барилдаа. Железнодорожно районой түлөөлэгшэ Юрий Дашанимаев түгэсхэлэй мүрысөөндэ Жамсэ Дашиевые —9:1, Улаан-Баатарай 21-дэхи һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Дэмбэрэлийн Адалбаатарые 9:4 тоотойгоор илажа, чемпион болоо.

62 килограмм. Багшанарай институдай студентнэр Эрдэм Ширапов Зориг Бадмаев хоёр эгээл гоё һайхан арга дүрэтэй байһанаа харуулжа, сугларагшадые хужарлуулба. Тиигэжэ тэдэ тусхай шангуудта хүртэһэн байха юм. Бар хүсөөр булюу З. Бадмаев эндэ нэгэдэхи һуури эзэлбэ. Цыден Цыремпилов (Железнодорожно район) хүндэлэлэй табсангай гурбадахи шатада гараба.

Манай Буряад ороной бэлигтэй бэрхэ барилдаашадай нэгэн Баяр Цыренгармаевай һурган һоридог «Трудовые резервы» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Баяр Лхасаранов бүхы уулзалгануудтаа диилэжэ, удаадахи шэгнүүртэн сооһоо шалгарһан байха юм. Ринчин Ульзутуев (Октябрьска район) Цыбен Намсараевые (Советскэ район) булижа, хоёрдохи һуури эзэлбэ.

74 килограмм. Зүүн Сибириин технологическа институдай студент Жаргал Тарбаев бултанһаа бар хүсэтэй, арга дүрэтэй байһанаа харуулжа, илалта түйлахал ёһоороо түйлаба. Советскэ районой түлөөлэгшэд В. Семёнов, В. Черемных шангай һууринуудта гараһан байгаа. Хурамхаанһаа ерэһэн Жаргал Эленбенов яһала һайнаар барилдажа, мэргэжэлтэдэй зүгһөө үндэр сэгнэлтэдэ хүртэбэ.

Советскэ районой түлөөлэгшэд А. Доржиев, Ю. Шантагаров, Б. Балдоржиев гэгшэд 82 килограммай шэгнүүртэ онсо шалгарба. Хяагтаһаа ерэһэн Рашид Нуретдинов яһала ерээдүйтэй барилдаашан байһанаа харуулаа. Спортын мастер Юрий Гармаев энэ райондо ошожо, бэлигтэй хүбүүдые бэдэржэ олоод, һайнаар һурган хүмүүжүүлнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Хүндэшэг ба хүндэ шэгнүүрнүүдтэ Монголой командын гэшүүд онсо шалгаржа, илалта түйлаба. Дамирын Бүмбаяр, Жанчиврабданай Намжилдорж, Баасанжавийн Лхагва гэгшэд түрүү һууринуудые эзэлээ. Эдэ шэгнүүрнүүдтэ Агаһаа Владимир Дашыциренов, Түнхэнһөө Сергей Тулуев, Руслан Жаганов, Железнодорожно районһоо Михей Манжиханов шангай һууринуудта гараһан байха юм.

— Гүрэнэй бэеын тамирай комитедэй «Ариун найрамдал» гэжэ клубай һурагшад манай Монгол ороной нэрэ хүндые хамгаалба. 1979 ондо залуушуулай дундаһаа дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Улаан-Баатар хотодо дэлхэйн чемпион болоһон Адуучийн Баатархуу эндэ тренерээр хүдэлдэг юм. Зүблэлтын ороной спортсменүүдтэй уулзахадаа манай барилдаашад ехэ һургаал абадаг, мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг байна,— гэжэ тус клубай тренер Шаравийн Нямхүү хөөрэбэ.

Урдынхидал мэтэ, Красноярска хизаарай, Яхадай АССР-эй, Новосибирскэ болон Кемеровскэ областьнуудай командануудай хабаадаа һаань, мүрысөөн бүри һонирхолтой шанга болохо байгаа гэжэ һанагдана.

ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүд илагшадта, шангай һууринуудые эзэлэгшэдтэ барюулагдаба.

Б.-М. ЖИГЖИТОВ.

МҮРЫСӨӨН ЭХИЛБЭ

Шайбатай хоккейгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө 28-дахи мүрысөөн эхилбэ. Энэ жэлэй мүрысөөндэ 8 команда хабаадана. Мүрысөөн хоёр дүхэригөөр үнгэргэгдэжэ, байгша оной март хүрэтэр үргэлжэлхэ юм.

Түрүүшын нааданда нёдондо жэлэй чемпион — ЛВРЗ-гэй спортклубай команда мяханай комбинадай «Пищевигые» 15:2 тоотойгоор шүүгээ. Локомотивна депогой хоккеистнүүд авиапредприятиин «Сокол» командые 9:5 тоотойгоор илаба.

Һүүлээрнь «Локомотив» Заканменскын «Металлургые»— 8:0, ЗММК-гай «Металлистые» 9:2 тоотойгоор шүүгээд, дүрбэн нааданай һүүлээр 8 очкотой боложо, түрүү һуури эзэлжэ ябана.

Нёдондо жэлэй чемпион авиационно заводой «Забайкалец» команда найдамтай һайнаар наадана. Тус командын хоккеистнүүд Хоридо «Үдые»—8:0, Үдын совхозой спортсменүүдые 8:1 тоотойгоор шүүгээ.

Новокижингинск тосхондо нютагай «Кристалл» Дэдэ-Тайлсын совхозой «Урожай» командатай наадахадаа, айлшадтаа 2:9 тоотойгоор шүүгдэшөө. Селенгинскын «Сэлэнгэ» Прибайкалиин районой «Спутнигые»—12:5, Шэнэ-Элхиин «Лесник» Орлигой «Аха» командые 5:3 тоотойгоор илаба.

Һүүлшын нааданууд та «Забайкалец» Хэжэнгын «Юностиие»—6:1, «Кристаллые» 11:1 тоотойгоор шүүһэн байна. Кабанскын районой Селенгинск һууринай хоккеистнүүд нёдондо жэл һайнаар наадажа, чемпион болоо һэн. Энэшье удаада тэдэнэр ехэ зорилго урдаа табинхай.

Бүмбэгэтэй хоккейгээр Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ 12 команда хабаадана.

Б. МИРОМАНОВ.

СПОРТЛОТО

«45-һаа 6-ень таахa» ба «36-һаа 5-ень таахa» «Спортлотонуудай» 1989 оной декабриин 31-дэ үнгэргэгдэһэн 53-дахи тираж.

«45-һаа 6-ень таахa»: 5— бүхэ барилдаан, 6— дзюдогоор барилдаан, 7— классическа барилдаан, 25— шаргын спорт, 35— шайбатай хоккей, 36— уран һайханай гимнастика.

«36-һаа 5-ень таахa»: 6— дзюдогоор барилдаан, 7— классическа барилдаан, 15— байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ, 20 — далбагата спорт, 25— шаргын спорт.

(ТАСС).

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.30—«Житие Дон Кихота и Санчо»— олон серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи фильм. 3-дахи сери. 10.40— Баримтата фильм. 11.00— Телесеанс. 11.30—«Гибель Марины Цветаевой»— баримтата фильм. 12.35— Мультфильм. 12.45 — «Амар сайн, хүгжэм!» 13.30— Время. 14.00—«Мой друг — лошадь»— олон серитэй эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 5-дахи сери. «Бузкачи». 6-дахи сери. «Гаучос Памперос». 16.30—«В поисках капитана Гранта»—7 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. «Талькаф». 17.35 — В.-А. Моцартын, Р. Шуманай фортепианна зохёолнууд. 18.25 — Хүүгэдтэ зориулагдаһан дамжуулга. 19.30— Время. 20.00—«Зогсыш, агшан зуура». 20.40— Мультфильм. 20.50—«Житие Дон Кихота и Санчо»— олон серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи фильм. 3-дахи сери. 22.00— Время. 22.30— Шухала асуудалнуудаар хөөрэлдөөн. 22.40—«Оперодо дуратайшуулда» гэһэн телеклуб. 23.55—«Манай угай баялиг». Хоёр уулзалга. 00.25— Концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15—«И возьмёт это в сердце своем»— баримтата фильм. 9.35— Фольклорно ансамблиин концерт. 10.00, 11.45— Испан хэлэн. 10.30— Б. Кифф. «Прищучил»— фильм-эүжэг. 12.15— Авторска дуунай Московско клубай 30 жэлдэ. 13.10 — «Кортик»— үхибүүдтэ фильм. 3-дахи сери. 14.20—«Надежды свет»— баримтата фильм. 14.50—«Девушка из легенды»—телефильм. 1-дэхи сери. «Майна». УЛААН-УДЭ. 17.35— Киноочерк. 17.55—«Номой далай руу аяншалга». 18.30— Байгал. 18.50—«Экран»— теле-сонсоболон. 19.20 — «Фитиль». 19.30— Байгал (буряад хэлэн дээр). 19.55—1989 оной декабриин 26-да КПСС-эй обкомой Полит-гэгээрэлэй байшангай дэргэдэ нийтэ-политическа [illegible] ба өөһэдыгөө олдоһон [illegible] республикын шэлэжэн ороходо хараа шэлэлгэ зүбшэн хэлсэлгэ. 21.00 — Соносхолнууд. МОСКВА. 21.10 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15 — Хоккейгээр нүхэрэй уулзалга. «Монреаль Канадиенс» (Канада) — «Крылья Советов» (Москва). 22.00— Башкирай газаргай орой дуунууд. 22.30—«Золотая мина»— уран һайханай фильм. 2-дохи сери. 23.40—«Каунасские колокола»— фильм-концерт.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

Кино, театрнуудта

БУРЯТСКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ имени Х. НАМСАРАЕВА
С. Жаргалсайхан. Бэшэгэй хуу (Обратный адрес)— в 19-30.

РУССКИЙ ТЕАТР ДРАМЫ
Новогодние представления — в 10, 12-30, 15-30, премьера — Диоген — в 19-30.

«ДРУЖБА»
Мультфильмы — в 10, Две стрелы — в 12, 14, 16-10, 18-10, 20-10 (удл.).

«РОДИНА»
Приключения Спаса и Нели — в 10, 16, Хон гиль дон — в 12, 14, 18-10, 20, 21-50.

«ПРОГРЕСС»
Красный зал — Две стрелы — в 10, 12-20, 14-20, 16-20, 18-20, 20-20. Зеленый зал — Проводник — в 9-40, 13-20, 15-10, 17, 18-50, 20-40, Василиса Прекрасная — в 11-30.

«ЭРДЭМ»

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23 редактор —2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства —2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта —2-69-58, культуры и школ —2-60-21, 2-57-63, информации —2-34-01, переводов —2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская —2-33-31, выпускающие —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, Северобайкальск —35-73, п. Хоринск —55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 31. Н-04303. Заказ № 3. Индекс 00613.